

Hedersrelaterat våld

- En studie om socialtjänstens arbete i Malmö stad

Lina Berg
Elisabet Wolder

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)
Ht- 12

Handledare; Anders Östnäs

Abstract

The purpose of the study was to see how professionals in social work, work with women who have suffered or are at risk of being subjected to violence and oppression. We have chosen to focus on women who are or at risk of honour-related violence, but we are aware that there are many young men who also are exposed to this. The study was conducted using a qualitative approach through interviews. The six interviews were conducted in the city of Malmö in order to see how the social services work with honour problems and how to deal with it in their daily work. The study also discusses the concept of honour and its significance. We have noticed that there are several different definition for the concept. The respondents who were interviewed for the study have also had different explanations of what honour-related violence means and implies. Some of the interviewees did not even use of the concept of honour-related violence, but felt that the concept was a new word that society has invented. It was also found that in the city of Malmö social workers are working very differently regarding women who have suffered or are at risk of being subjected to honour-related violence. Some social services had clear guidelines on how to work with it while others almost never encountered this problem and therefore had no knowledge of it. Most social services also worked preventively against honour problems but in different ways.

Keywords; Culture of honour, violence, social service, oppression of women

Förord

Vi vill börja med att tacka alla er som har ställt upp på våra intervjuer. Ni har kommit med värdefulla kunskaper och det har varit intressant att lyssna till era erfarenheter och berättelser.

Vi vill även tacka vår handledare som har varit till stor hjälp med sitt kritiska granskande och intressanta kommentarer. Tack Anders Östnäs.

Till sist vill vi tacka alla som har stöttat oss och orkat lyssna på oss när vi har velat diskutera vår uppsats.

Förord	3
1 Inledning	6
1.1 <i>Problemformulering</i>	6
1.2 <i>Syfte</i>	8
1.3 <i>Frågeställningar</i>	9
2 Metodologiska överväganden	9
2.1 <i>Metod</i>	9
2.2 <i>Urval</i>	10
2.3 <i>Metodens förtjänster och begränsningar</i>	11
2.4 <i>Metodens reliabilitet och validitet</i>	12
2.5 <i>Etiska överväganden</i>	13
3 Teorier och teoretiska utgångspunkter.....	14
3.1 <i>Det strukturella perspektivet</i>	15
3.2 <i>Nussbaums universella rättviseteori</i>	17
3.3 <i>Tidigare forskning</i>	18
4 Bakgrund	22
4.1 <i>Hedersrelaterat våld och förtryck</i>	22
4.2 <i>Sverige och världen</i>	24
5 Organisationer i Malmö Stad	25
5.1 <i>Embla</i>	25
5.2 <i>Projekt Karin</i>	26
5.3 <i>Tänk om</i>	27
5.4 <i>Andra organisationer i Sverige</i>	27
6 Resultat och analys	29
6.1 <i>Preventivt arbete i Malmö Stad</i>	29
6.2 <i>Arbetet med hedersrelaterat våld idag inom socialtjänsten</i>	30
6.3 <i>Socialtjänstens uppfattning om kunskapsläget om hedersrelaterat våld</i>	33
6.4 <i>Likheter och olikheter mellan socialtjänsterna i Malmö Stad</i>	35
7 Analys utifrån teorier	36
7.1 <i>Analys av socialtjänstens arbete i relation mot hedersrelaterat våld</i>	37
7.1.1 <i>Effektivitet</i>	37
7.1.2 <i>Specialisering</i>	38

7.2 Nussbaums universella rättviseteori	39
8 Diskussion	41
8.1 Slutdiskussion.....	41
8.2 Fortsatt forskning.....	43
9 Referenslista	45
10 Bilagor	49

1 Inledning

”Jag har valt att berätta min historia i förhoppning om att det kan hjälpa andra invandrartjejer så att inte fler behöver gå igenom det jag har fått göra. Om alla drar sitt strå till stacken behöver sådant här inte upprepas. Oavsett vilken kulturell bakgrund man har bör det vara en självklarhet för varje ung kvinna att både få ha sin familj och det liv man önskar sig. Men tyvärr är det ingen självklarhet för många tjejer. Och jag hoppas att ni inte vänder dem ryggen, att ni inte blundar för dem” (Mjörnell, 2005, s. 6).

Detta sade Fadime Sahindal i Riksdagshuset den 20 november 2001. De flesta av oss minns eller har fått det berättat för oss om hedersmorden på Fadime Sahindal och Pela Atroshi. De blev mördade av familjemedlemmar för att de hade skadat familjens heder. Många av oss möter inte problematiken kring hederskultur i vårt dagliga liv utan de flesta människor läser om det i tidningen eller hör om det på radion. Eftersom vi har valt att bli socionomer är chansen stor att vi en dag kommer möta hederskulturen på ett eller annat sätt. Vi anser därför att detta är ett relevant ämne att fördjupa sig i och få mer kunskap om.

Eftersom Fadimes liv har blivit uppmärksammat finns det en kort beskrivning om hennes liv utifrån hedersproblematiken i bilagorna. Detta om det finns intresse att fördjupa sig mer om det.

1.1 Problemformulering

Vi hade båda vår praktik förlagda på socialtjänster där vi delvis kom i kontakt med flickor som hade utsatts för hedersrelaterat våld. Vi upplevde båda två att man inom socialtjänsten hade varierande kunskap angående denna problematik. Vi har därför börjat fundera kring hur man arbetar med hedersrelaterat våld inom socialtjänsten. Finns det en handlingsplan som man följer i dessa ärenden, eller kan det vara så att det finns en okunskap hos socialsekreterarna som gör att man inte vet hur man ska hantera dessa situationer som man kan ställas inför? En annan viktig del i denna problematik är hur man definierar hedersrelaterat våld och förtryck. Definierar man det över huvud taget inom socialtjänsten?

Den 21 januari 2002 mördades Fadime Sahindal av sin pappa (Dagens nyheter, 090121). Den händelsen kommer nog de flesta av oss ihåg men det är många fler än Fadime som har fallit offer för hederskulturen. Närmre till hands ligger kanske mordet på Maria Baro som blev mördad av sin bror i Landskrona i april 2012 (nyheter24, 120425). Den stora frågan är om man hade kunnat förhindra dessa händelser. Maria Baro hade sökt hjälp hos socialtjänsten eftersom hon var rädd att något skulle hända med henne. Socialtjänsten hade skickat henne vidare till hjälporganisationen ”Tänk om”. Hur ser kunskapen ut om hedersrelaterat våld inom socialtjänsten? Finns det tillräckligt med kunskap eller behöver socialtjänsten ha mer utbildningar för att veta hur de ska bemöta dessa flickor som behöver hjälp?

Det är även viktigt att i detta sammanhang förklara vad hedersrelaterat våld eller hederskulturen står för. Begreppet hedersrelaterat våld har på senare år figurerat mycket i tidningar och media. Vad har ordet hedersrelaterat våld eller hederskulturen för betydelse?

Hedersvåld innebär att individer förväntas lyda gruppens regler avseende de viktigaste livsvalen. I det vilar mycket av gruppens heder på kvinnornas lydnad. Om en kvinna tar sig olika sorters friheter så hotas hela gruppens anseende och måste då bestraffas av någon i gruppen för att den förlorade hedern ska återupprättas (Sabuni, 2006, s. 9). Wikan (2008, s. 10) förklarar däremot heder som något som är förbundet med något positivt. Det handlar om självrespekt och social respekt. Det varierar däremot kulturellt och historiskt hur man ska uppnå sådan respekt. Heder innebär även makt och smärta. Vidare skriver hon att heder även är ett könat begrepp och förklarar det med att det är uppdelat så att män har heder och kvinnor har skam.

Hedersbegreppet finns överallt men har olika betydelse för olika människor på olika ställen i världen. I hedersgruppen innebär det att du föds in i den och du förblir där tills du dör. Du kan bryta dig ut men det kan få förödande konsekvenser (Wikan, 2008, s. 10).

Hedersrelaterat våld och förtryck har blivit ett välkänt begrepp. Däremot är det inte säkert att det naturligt leder till att de som arbetar med denna problematik har fått större kunskap. Hederskulturen är komplex och kan se olika ut. Det är till fördel om

man sätter ord på hedersproblematiken och diskuterar den i arbetsgruppen samt även definierar begreppet. Det finns inte bara en sida på alla händelser som sker, speciellt inom hederskulturen där familjen har stor betydelse gäller det att se det ur många olika perspektiv, för att kunna förstå problematiken.

En far, mor eller annan familjemedlem, som till exempel en farbror, kan ha en auktoritär roll i en familj vilket kan påverka andra i familjen att följa ord och krav som ställs. Det är speciellt viktigt att det diskuteras hur yrkesverksamma ska bemöta de personer som utsatts eller utsätter individer för hedersrelaterat våld. Det finns olika anledningar och orsaker till ett problem (Jönsson, 2010, s. 68). Det är därför viktigt att analysera och problematisera situationen för att hitta bästa hjälpen. Hur vet man på socialtjänsterna om ett ärende handlar om hedersrelaterat våld eller inte? Som socionom måste man vara medveten om att det finns olika orsaker och anledningar till ett problem. Lyfter man frågan och diskuterar den i arbetsgruppen är chanserna större att komma fram till kärnan av problemet än om man försöker lösa det själv. Levin (2008, s. 38) beskriver i sin bok att ett arbetssätt i kvalitativ forskning är att man ska sträva efter att tolka och få en förståelse, istället för att hitta en förklaring, vilket innebär att socialsekreteraren bör ha en förståelse för hedersproblematik för att kunna hjälpa till på bästa sätt. Socialsekreteraren behöver inte alltid ha en förklaring till problemet, utan kunna förstå det.

Jönsson (2012, s. 82) lyfter frågan om att det inte finns så mycket forskning om pojkar som utsatts för hedersrelaterat våld. Detta kommer det att återkopplas till i slutet av studien där det finns ett avsnitt om vidare forskning inom hederproblematiken. Vår studie kommer utgå ifrån hur man inom socialtjänsten arbetar och bemöter hedersrelaterat våld.

1.2 Syfte

Vårt syfte med den här studien är att beskriva och analysera hur professionella inom socialtjänsterna i Malmö Stad arbetar mot hedersrelaterat våld. På vilket sätt uppmärksammar och hjälper socialtjänsterna kvinnan som söker hjälp när hon har utsatts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld.

1.3 Frågeställningar

- Vad innebär hedersrelaterat våld för de yrkesprofessionella inom socialtjänsterna?
- Vilken kunskap finns det på socialtjänsterna i Malmö Stad?
- Hur ser hjälpen ut för de som utsätts för hedersrelaterat våld ut?
- Arbetar man preventivt mot hedersrelaterat våld inom socialtjänsten?

2 Metodologiska överväganden

2.1 Metod

Vi har gjort en kvalitativ studie eftersom vi ansåg att det gav oss en bredare och djupare förståelse för de frågor som vi ville få besvarade. En annan anledning till att kvalitativ metod i form av intervjuer ansågs vara bäst lämpad var på grund av att analyserandet av diskussionerna kunde ge oss en djupare förståelse i de frågeställningar vi har valt att utgå ifrån. Då hedersrelaterat våld är ett komplext ämne och det går inte att få ett ja eller nej på de frågor som har ställts, har vi därför valt att göra en kvalitativ studie i form av intervjuer. Metoden har tillåtit att det skapades diskussioner där intervjupersonerna har kunnat väga deras svar fram och tillbaka. Intervjuer är den mest använda metoden i kvalitativ forskning. I kvalitativa intervjuer vill man att samtalen ska leda in i olika riktningar (Bryman, 2011, s. 412-413). Formuleringen av de frågor som har använts vid intervjuerna har varit semistrukturerade. Med semistrukturerade intervjuer menar Bryman (2011, s.415) att personen som intervjuar har en lista över specifika teman som ska diskuteras men att intervjupersonen kan utforma svaren på sitt eget sätt. En fördel med detta är att det under intervjuernas gång tillåtits intervjuaren ställa frågor som inte står med på intervjuformuläret (Bryman, 2011 s. 415). En fördel med semistrukturerade intervjuer är att det har lett till andra intressanta frågor eller diskussioner som har varit givande för studien. Vi diskuterade att använda oss av en kvantitativ metod men ansåg att det fanns en risk att de diskussioner som möjligtvis skulle uppstå under intervjuerna skulle vara så pass givande att det skulle gå förlorat vid en kvantitativ studie. Det är däremot viktigt att komma ihåg att en kvantitativ studie hade givit oss en större data att analysera. En kvantitativ forskning inriktar sig mer på att mäta olika företeelser (Bryman, 2011, s. 40). Vårt mål var inte att mäta hur socialtjänster arbetar utan snarare att få en förklaring till hur det ser ut och varför det ser ut som det gör.

De intervjuer som genomfördes spelades in eftersom människan är inte skapt för att komma ihåg allt som sägs under en intervju. Inspelningarna var viktiga för att vår analys och diskussion skulle bli så korrekt som möjligt. En annan fördel med att spela in intervjuerna var att det skulle bli en korrekt tolkning av materialet. Vi har även transkriberat materialet från intervjuerna. Eriksson- Zetterqvist och Ahrne (2011, s. 54) nämner vikten av att transkribera allt som sägs under en intervju. Det är viktigt att ta med alla pauser och stakord som sägs. Detta med anledning av att när man senare analyserar intervjuerna framkommer det mer betydelsen av det intervjupersonen har sagt, om man har transkriberat det hur intervjupersonen har formulerat sig. Bryman (2011, s. 432) skriver däremot att man inte behöver transkribera allt i en intervju. De delar som inte medför någon relevant information behöver inte transkriberas. Han skriver att man kan lyssna igenom intervjun flera gånger för att sedan transkribera det som är viktigt för undersökningen. Vi har diskuterat vilken av arbetsmetoderna som kommer gynna vårt arbete och vi har kommit fram till att genomföra transkriberingen på det sätt som Eriksson- Zetterqvist och Ahrne (2011, s. 54) förklarar i boken *Handbok i kvalitativa metoder*. I avsnitten resultat och analys redovisar vi vissa intervjupersoner mer än andra. Det betyder inte att vi inte har analyserat alla intervjuer lika mycket. Det beror på att en del av intervjupersonerna hade mer relevant kunskap om ämnet än andra.

2.2 Urval

Vi genomförde fyra intervjuer med socialsekreterare som arbetar inom socialtjänsten samt med två chefer inom samma område. Det med anledning av att vårt syfte var att se hur man arbetar med hedersproblematiken på socialtjänster i Malmö stad. Malmö stad är uppdelad i tio olika stadsdelar. Syftet med det är att man i Malmö stad vill utveckla och stärka den lokala demokratin. Varje stadsdel styrs av en politisk nämnd som kallas stadsdelsfullmäktige. Alla stadsdelar har en socialtjänst med enheterna, Vuxenenheten, Utredning barn och ungdom och Försörjningsstödsenheten (Malmö Stad).

Av etiska skäl har inga intervjuer förts med personer som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld eller som riskerar att bli det. Eriksson- Zetterqvist och Ahrne (2011, s. 42) nämner snöbollsurval. Det är om man genomför en intervju med en

person som sedan nämner en annan person som de anser att man borde göra en intervju med eftersom de också har en del intressant kunskap. Vi valde att inte gå den vägen i vår studie eftersom vi endast har haft några få veckor på oss och behövde därför boka in intervjuer redan från början. Det har däremot skett att vi, under studiens gång, har fått höra om en person som hade varit intressant att intervjua och då har vi försökt få till en intervju med den personen. Vi har däremot inte utgått från snöbollsurvalet i hela studien. Vi har valt ut intervjupersonen på ett målinriktat och målstyrt sätt som är av vikt i syftet för vår studie (Bryman, 2012, s.315).

Intervjuerna har genomförts i Malmö Stad. Intervjuerna har vi utfört tillsammans, med anledning av att som människa uppfattar man olika saker under en intervju, samt att man kan tolka ett svar på olika sätt. Eftersom vi har varit med båda två under intervjuerna har diskussionerna och analyserna av intervjuerna varit mer givande än om vi hade genomfört intervjuerna var för sig. Vi var medvetna om att intervjuerna förmodligen skulle komma att ske med kvinnor eftersom det är till störst del kvinnor som är socionomer i vårt samhälle. Det har inte påverkat resultatet i vår studie eftersom vi ville se hur man arbetar och uppmärksammar familjer där hedersrelaterat våld finns och inte hur socialt arbete är fördelat mellan kön.

När vi redovisar resultat och analys kommer vissa av intervjupersonerna redovisas mer än andra. Det med anledning av att intervjupersonerna hade olika stor kunskap om ämnet. För att kunna få en så bred kunskap som möjligt om hedersrelaterat våld har vi valt att redovisa vissa av intervjupersonerna mer än andra.

2.3 Metodens förtjänster och begränsningar

När man gör en kvalitativ studie är det viktigt att vara medveten om att intervjuerna kan ge djupa kunskaper om ämnet men begränsade (Eriksson- Zetterqvist och Ahrne, 2011, s. 56). Det man däremot kan missa är bredden på kunskapen eftersom man oftast intervjuar färre personer i en kvalitativ studie än om man skulle göra en kvantitativ studie med enkäter. I vår studie om hedersrelaterat våld har bredden på kunskapen begränsats eftersom det endast har genomförts ett fåtal intervjuer. Det har vägts upp med användning av litteratur inom detta ämne. Intervjuer ger flexibilitet, vilket kan leda till ny och intressant kunskap eftersom man kan ledas in på nya områden under intervjutillfället (Bryman, 2011, s. 412). En svårighet med kvalitativa

intervjuer är då de ska genomföras, transkriberas och analyseras (Eriksson-Zetterqvist och Ahrne, 2011, s 37). En kritik gentemot kvalitativ forskning är att den kan vara subjektiv (Bryman, 2011, s. 368). Våra egna uppfattningar om ämnet och våra tolkningar av vad och hur intervjupersonerna pratade har säkerligen haft betydelse när vi har analyserat informationen som vi har fått. Det behöver däremot inte vara negativt, så länge vi är medvetna om det när vi gör studien så kan det istället leda in på nya frågor och diskussioner. Det har vi uppmärksammat genom att vara lyhörda under intervjuernas gång och frågat vidare om det intervjupersonen har ansett sig tycka vara viktigt. Andersson och Swärd (2008, s. 238) benämner begränsningar som kan uppstå vid intervjuerna. Vi som intervjuare har bestämt frågorna men eftersom vi utgick från en semistrukturerad intervjuguide så har intervjupersonerna haft möjlighet att utveckla och gå den väg de velat under intervjun.

2.4 Metodens reliabilitet och validitet

Reliabilitet i kvalitativ forskning står för att det ska kunna upprepas (Bryman, 2011, s. 352). En anledning till att det skulle vara svårt att upprepa studien och få samma svar kan vara att vi har gjort semistrukturerade intervjuer, frågorna har då fått utveckla sig under tiden. En anledning som talar för att man skulle kunna upprepa undersökningen är att ämnet handlat om hur man arbetar och möter hedersproblematiken inom socialtjänsten så det skulle inte vara en omöjlighet att göra det igen då varje enhet vet hur de arbetar. Vi har även informerat intervjupersonerna om syftet i vår studie, vilket har gjort att alla de som intervjuats har fått samma information innan intervjun. Det har gjort att tillförlitligheten ökat i vår studie.

Med validitet menas att mäta det man avser att mäta (Bryman, 2011, s. 163). Eftersom vi har gjort en kvalitativ studie handlar det om att vi ska ha fått svar på de frågor som vi avsett att besvara. Vi är även förhållandevis säkra på att de frågor vi ställt har givit oss tillförlitliga svar. Den säkerheten kan försäkras genom att intervjuerna endast har genomförts med yrkesprofessionella inom socialtjänster i Malmö stad. Eftersom inga intervjuer har genomförts med individer som har utsatts för hedersrelaterat våld eller personer som har utfört dessa handlingar är tillförlitligheten på svaren av de frågor vi har fått varit hög. Med det menas att de som arbetar inom socialtjänsten är opartiska och har inga känslomässiga band till de som är inblandade i problematiken. Hade intervjuerna genomförts med individer som har blivit utsatta för hederskulturen är det

inte säkert att svaren varit tillförlitliga eftersom de kan vara partiska i situationen. Frågorna har handlat om deras yrkesroll samt hur de handlar utifrån sin yrkesroll när de möter individer som utsatts för hedersrelaterat våld. Frågorna har utformats utifrån syftet i studien och de frågeställningar vi valt att studera. Det är viktigt att vara medveten om att validiteten däremot inte kan garanteras eftersom vi har valt att använda oss av semistrukturerade intervjuer. Det inbjuder till att man vid intervjun har haft möjligheten att ställa andra frågor än dem frågor som har beslutats om tidigare. Därför har det varit viktigt att spela in intervjuerna och transkribera dem samma dag. Detta för att kunna analysera så objektivt som möjligt. Då har även frågor uppmärksammas som dök upp under intervjuerna. De frågorna har tagits med till nästa intervju, det i sin tur har ökat tillförlitligheten i vår studie.

2.5 Etiska överväganden

I vissa fall när man gör undersökningar kommer man, i direkt kontakt med individer, så som vid intervjuer, eller så kommer man i indirekt kontakt. Vilket kan vara genom att studera bilder eller texter av andra forskare eller författare (Ahrne & Svensson, 2011, s.30). Vi har berört ett ämne som är känsligt och därför har vi gjort noga etiska övervägande så att ingen person ska känna sig utsatt och kränkt. Ämnet är känsligt eftersom det oftast handlar om kvinnor och män som blivit förskjutna av sina familjer eller tvingas leva skyddade från sin familj. Därför har valet gjorts att intervjua yrkesprofessionella som arbetar med denna problematik med anledning av att de kan vara objektiva till frågorna. De fyra etiska principerna, har varit utgångspunkt under studiens gång. Vetenskapsrådet tar upp dem i sin text och de är informationskravet, konfidentialitetskravet, samtyckeskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, s. 4). Även Ahrne & Svensson (2011, s.31) skriver om vikten av informationskravet. I och med det informerar man den person som man ska göra en intervju med vad undersökningen handlar om och vad syftet med den är. Det är även viktigt att informera om att det är de själva som bestämmer om de vill vara med i studien eller inte, det är samtyckeskravet. Det har även vid intervjutillfället skrivits på en samtyckesblankett där intervjupersonen godkänner att de ställer upp på intervjun men att de när som helst kan ta tillbaka sitt samtycke. Konfidentialitet är ett annat begrepp som är viktigt, det betyder att man hantera de uppgifter som man får genom att bevara samt redovisa dem på ett sådant sätt att en utomstående inte kommer att kunna identifiera personen. Det har varit viktigt att de personer som har intervjuats har fått

vara anonyma. Det har vi uppfyllt genom att hantera informationen med försiktighet från utomstående och genom att inte namnge vilka personer som har intervjuats eller vilka socialtjänster i Malmö stad som har ställt upp på intervjuerna. Nyttjandekravet är en princip som är viktig att följa. Det begreppet betyder att personuppgifter som är insamlade för forskningsändamål inte får användas på så sätt att det kan skada den enskilda. Det får inte heller användas i kommersiella situationer (Ahrne & Svensson, 2011, s. 31). Utifrån etiska principer har det inte skett några intervjuer med de drabbade familjerna eller barn. Intervjuerna har gjorts med professionella yrkesverksamma inom socialtjänsten i Malmö Stad, vilket innebär att de etiska kraven har uppfyllts. Intervjupersonerna har informerades om hur intervjuerna skulle komma att gå till och vad den kom att handla om.

Andersson och Swärd (2008, s. 247) tar upp i deras kapitel i boken *Forskningsmetodik för socialvetare* att det är viktigt att ha ett källkritiskt förhållningssätt. En viktig ståndpunkt under intervjuerna har varit att förklara för intervjupersonerna vårt förhållningssätt och vår förförståelse. Vår viktigaste förförståelse i detta avseende har varit att det inte finns så mycket hjälp för de som är i behov av det utifrån situationen de befinner sig i. Under tiden som intervjuerna genomfördes ändrades vår förförståelse eftersom vi lärde oss mer under varje intervju. En annan förförståelse var att det ofta är unga flickor som utsätts och att det nästan alltid slutar i tragedi. Kvinnan som utsätts för hedersrelaterat våld kan aldrig få en normal kontakt med sin familj igen. Genom att berätta om vår förståelse har det givit intervjupersonerna möjlighet att förstå utgångsläget samt intervjuerna har blivit mer jämlika mellan oss som intervjuare och de som har intervjuats. Bryman (2012, s. 438) skriver att relationen mellan intervjuare och intervjupersonen är maktinriktad eftersom den som intervjuar har makten att ställa frågor och på så sätt hamnar intervjupersonen i en underlägsen situation.

3 Teorier och teoretiska utgångspunkter

Vi har först och främst utgått ifrån Bolman och Deals organisationsteori men vi har även använt oss av Nussbaums universella rättviseteori. Det finns flera författare och forskare som har skrivit om organisationsteori men vi har valt Bolman och Deals med anledning av att de delar in deras teori i fyra perspektiv och teorin beskriver på ett

tydligt sätt hur socialtjänsten bör arbeta för att uppnå de mål som finns. Teorin tar på ett tydligt sätt upp hur man kan se olika situationer ur olika vinklar med hjälp av de olika perspektiven. Vi ansåg att den passade bra in i vår studie och med fördel kunde hjälpa oss att förklara socialtjänstens arbete och uppbyggnad. Vårt syfte med studien är att se till hur man arbetar mot hedersrelaterat våld inom socialtjänsterna i Malmö stad och därför är Bolman och Deals teori viktigt i det avseendet för att lättare förklara hur organisationen är uppbyggd och varför man arbetar som man gör. Nussbaums teori hjälper oss att förstå varför situationer med hedersrelaterat våld är komplexa. Syftet med att vi har använt oss av teorin är att förstå varför människor väljer att fly från hedersproblematiken men även för att förstå varför vissa människor kan utsätta familjemedlemmar för hedersvåld. Med hjälp av teorin förklaras det varför det kan vara svårt att bemöta hedersrelaterat våld för socialsekreterare inom socialtjänsten.

De fyra perspektiven inom Bolman och Deals organisationsteori är: det symboliska, human resource, det politiska och det strukturella perspektivet. Utgångspunkten i det teoretiska stycket i studien är det strukturella perspektivet (Bolman & Deal, 2005, s. 14-15). Det hade givit oss en djupare förståelse och en möjlighet att förstå problematiken ur olika vinklar om vi hade använt alla fyra perspektiven. Vi har ändå valt att avgränsa oss till att använda det strukturella perspektivet. Detta på grund av att det ger en tillräckligt stor förklaring till den problematik vi vill undersöka samt med anledning av begränsad tid och omfattning av studien. Organisationsteori har hjälpt oss att förklara hur en organisation tar tillvara på den kunskap som finns hos de yrkesprofessionella, som till exempel hedersrelaterat våld. Det har även hjälpt oss att se hur organisationen är uppbyggd samt hur man arbetar med problematiken hedersrelaterat våld.

3.1 Det strukturella perspektivet

Det strukturella perspektivet innebär att man tror på rationalitet och den formella ordningen. Det handlar om att strukturera arbetet på rätt sätt för att nå bästa möjliga resultat samt att minska problem som kan komma att uppstå (Bolman & Deal, 2005 s. 75).

Det strukturella perspektivet utgår från sex antaganden

1. organisationer existerar för att man ska kunna uppnå uppställda mål
 2. Organisationer förbättrar effektivitet och utfall genom specialisering och tydlig arbetsfördelning.
 3. Lämpliga samordnings-och kontrollformer säkerställer att olika individers och enheters ansträngningar kopplas samman.
 4. Organisationer fungerar bäst då rationaliteten ges företräde framför personliga preferenser och yttre tryck.
 5. Strukturerna måste utformas på ett sådant sätt att det passar organisationens villkor (exempelvis vad det gäller mål, teknologi, arbetsstyrka och omgivning).
 6. Problem och försämrade prestationer uppstår till följd av strukturella svagheter och kan åtgärdas med hjälp av analys och omstrukturering.
- (Bolman och Deal, 2005 s. 75).

I det strukturella perspektivet tittar man inte på varje enskild individ utan det som studeras är hur arbetet och samarbetet fungerar. Hur olika delar (arbetsgrupper etc.) inom organisationens struktur fungerar, för att inte fördela de resurser och den energi som finns på ett felaktigt sätt. Perspektivet menar att det är viktigt att lägga fokus på rätt saker. Det handlar om personalens färdigheter och att ha rätt attityd för att få en bra sammanhållning i gruppen. Det finns två viktiga frågeställningar i perspektivet som handlar om differentiering och integration. Organisationer delar upp arbetsuppgifter och specialiserar vissa grupper för att sedan koppla ihop samarbetet och på så vis uppnå maximal effektivitet (Bolman och Deal, 2005 s. 100).

Att det finns en formell struktur i form av chefer på olika nivåer och att arbetet är styrt uppifrån och ner, är både positivt och negativt. Det ger bra effekter på arbetsmoralen, då den hjälper arbetarna att fullgöra sina arbetsuppgifter. Det negativa är däremot att det kan bli att personal begraver sig i formaliteter och hjälper sina chefer att kontrollera de andra anställda (Bolman och Deal, 2005 s. 77).

Inom det strukturella perspektivet gäller det att organisationen fördelar sina arbetsuppgifter på rätt sätt och man samordnar roller och grupper efter att ansvarsområden har bestämts, detta för att uppnå maximal effektivitet (Bolman och Deal, 2005 s. 79).

Det är viktigt att de olika enheterna samarbetar och samverkar med varandra. Detta på grund av att om enheten endast ser sina egna mål finns det risk att arbetet splittras och prestationsnivån sjunker. Arbetet styrs genom vertikal samordning, vilket menas med att de högre nivåerna styr och kontrollerar medarbetarna på den lägre nivån. Detta görs genom formell makt. Genom regler och policy skapas kontrollsystem och på så vis vertikal samordning (Bolman och Deal, 2005 s. 81).

Organisationsteori med hjälp av det strukturella perspektivet kommer användas för att få en förståelse eller en förklaring för hur man arbetar med hedersproblematik inom socialtjänster i Malmö stad. I studien användes det strukturella perspektivet vid analyserandet för att få fram hur effektiviteten och samarbetet inom socialtjänsten fungerar, när det handlar om hedersproblematik.

3.2 Nussbaums universella rättviseteori

Som tidigare nämnts har organisationsteori varit grunden i den här studien. Nussbaums universella rättviseteori har använts som stöd till studien när det har försökts ge förklaringar till varför människor handlar som man gör. Martha C. Nussbaum är professor i rätt och etik vid Chicago University. Hennes verk är skrivna ur ett (neo-) aristoteliskt perspektiv. Nussbaum är speciellt intresserad av antik filosofi (Nussbaum, 2002, s. 9). Den är även viktig i studiens sammanhang eftersom den utgår ifrån att alla människor ska få leva som de vill. Den handlar om att individer har olika förmågor för att kunna leva som de vill men att det sedan finns sociala och kulturella sammanhang som hindrar individer från att ges möjligheten till det (Schlytter, 2004, s. 29). Vi kommer utgå från Nussbaums bok *Kvinnors liv och social rättvisa-ett försvar för universella värden* (2002) och Schlytters bok *Rätten att själv få välja* (2004), eftersom de beskriver teorin på ett tydligt sätt. Teorin har använts när vi analyserat resultat från hur socialtjänster i Malmö stad arbetar samt vid ett försök till förklaring varför vissa kvinnor väljer att bryta med familjen för att leva sitt eget liv utan familjens krav. Den har även använts vid förklaring om varför socialtjänstens arbete med kvinnor som utsatts för hedersrelaterat våld är viktigt.

Teorin utgår från de mänskliga förmågor och kapaciteter en människa har och i vilken utsträckning de får utvecklas och användas. Nussbaum förklarar vikten av att förstå att utveckla och att använda sina talanger inte är samma sak. Individer har olika

förmågor som de kan ha utvecklat men de yttre villkoren kan hindra en person från att använda dem (Nussbaum, 2002, s. 24). Nussbaum förklarar sin teori utifrån tre pelare:

1. De etiska premisserna, att alla människor har grundläggande mänskliga kapaciteter.
2. Dessa grundläggande mänskliga kapaciteter leder till moraliska krav för att kunna utveckla och använda dem.
3. Det i sin tur ger upphov till sociala och politiska krav (Schlytter, 2004, s. 29).

Grunden i teorin är att människor ska ha möjlighet att få leva det liv de själv väljer att leva. Den bygger på mänskliga förmågor. Vissa av dessa är universella och med det menas att alla människor besitter dem. Det är förmågor som vi föds med så som att se och höra men det kan även vara barns förmåga att lära sig att tala samt praktiskt förnuft. Sedan finns det de förmågor som ligger latent som måste stimuleras för att kunna utvecklas. Det kan vara vår förmåga att socialisera oss med andra människor. Om en människa ska ha möjlighet att utöva dessa förmågor är han eller hon beroende av den sociala och kulturella kontext individen lever i (Nussbaum, 2002, s. 351). Nussbaum menar att detta är avgörande för om en människa ska få leva ett mänskligt liv. Därför räcker det inte med att man har dessa förmågor utan man måste även leva i ett samhälle där man får möjligheten till att utöva dem (Schlytter, 2004, s. 31). Nussbaum skriver om att det är viktigt att se till vad människor har gemensamt och prioritera kvinnors liv, speciellt de utsatta (Nussbaum 2002, s. 26). Schlytter (2004, s. 33) skriver om att ett skäl till att använda teorin är för att den är tänkt att vara ett redskap för förändringar.

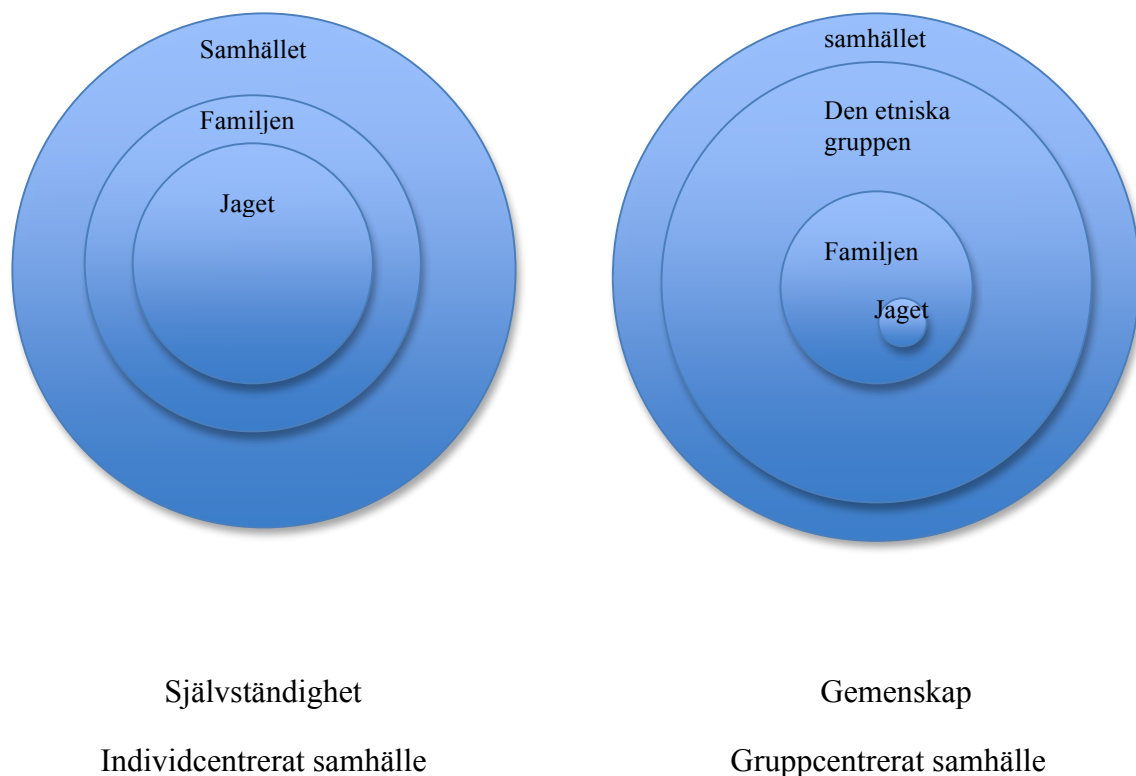
3.3 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen som finns samt kunskapsläget presenteras genom självbiografier, intervjuer, radioprogram samt rapporter. Hedersrelaterat våld och förtryck har på senare år blivit mer uppmärksammat, vilket har lett till att det har börjat forskas mer kring ämnet (Hansson, 2010, s. 7).

Baladiz (2009) tar upp i boken, ”*I hederns skugga*”, de unga männens perspektiv. Baladiz nämner i boken om Abbas Rezai som blev ett offer för hederskulturen 2005.

Det blev uppmärksammat dels för att det var en ung man som föll offer för hederskulturen dels för att det var hans flickväs familj som valde att skona hennes liv och istället ta hennes pojkväs liv, Abbas Rezaei. Baladiz har gjort tio intervjuer med killar i åldern mellan 15-23 år. Han förklarar att det finns stora skillnader i hur man ser på individen, familjen och samhället utifrån olika kulturer. Baladiz (2009, s.10-11) förklarar skillnaden genom att i det svenska samhället är individen och dess åsikter viktigast men att i samhällen med hederskulturen är den etniska gruppen och deras värderingar som står över individen. Han försöker förklara problematiken med ungdomar som har sina rötter i samhällen med hederskultur eftersom de får dubbla budskap ifrån samhället de lever i. I hemmet är familjens välbefinnande det viktigaste jämfört med det skolan och media förmedlar där ungdomarna får lära sig att sitt eget välbefinnande ska prioriteras. I familjen måste ungdomen underordna sig den etniska gruppen för att inte vanhedra sin familj. Nedan visas två figurer över hur olika det ser ut i det svenska samhället jämfört med de samhällen där hederskulturen är viktigast. Den stora skillnaden som syns är vikten av hur mycket man prioriterar jaget samt att de i de individuella samhällena inte existerar den ”etniska gruppen”.

Figur 1.1 (Baladiz, 2009, s.11)

Paulina de los Reyes har skrivit i sin rapport, *Patriarkala enklaver eller ingenmansland*, från år 2003, om flickor med invandrarbakgrund som utsätts för hedersrelaterat våld eller förtryck. Hon vill sätta flickornas erfarenheter i centrum och se om det går att använda sig av deras erfarenheter i vårt samhälle för att kunna förstå och hjälpa dessa flickor på ett bättre sätt. Hon har i sin rapport bland annat intervjuat kvinnojourer och Integrationsverket. Rapporten utgår även från personliga berättelser av flickor som har utsatts för hedersrelaterat våld eller förtryck. Hon tar även upp en förklaring till varför kvinnor blir misshandlade. Ofta handlar det om en extrem maktutövning och kontroll. Våldet kommer in i bilden när man inte kan upprätthålla kontrollen på något annat sätt. De los Reyes (2003) försöker få en förklaring till varför och vad som är hedersrelaterat våld. I hennes intervjuer och enkäter framkommer det att flera av intervjupersonerna har olika uppfattning av vad som ska tolkas som hedersrelaterat våld och inte. Hon förklarar däremot att heder inte alltid leder till misshandel samt att socialtjänstens kunskap ibland är knapphändigt kring hur dessa situationer ska hanteras. I rapporten framkommer det att flickornas problembild består i att de befinner sig i ett ingenmansland där föräldrarnas extrema kontroll neutraliseras av samhällets förklaringar av kultur samt deras passiva inställning till övergrepp mot kvinnor och barn. De los Reyes (2003) förklarar att en viktig del i problembilden är att både flickorna och deras föräldrar definieras som kulturellt, etniskt och religiöst avvikande av det svenska samhället.

I artikeln ”For the sake of Honour. But Whose honour? ”honour crimes” against women” (2004) diskuteras hederskulturen runt om i världen. Författarna har undersökt hur det ser ut i bland annat Indien, Pakistan, USA och Europa. Artikeln har ett avsnitt där författarna förklarar begreppet hedersrelaterat våld. De förklarar det med att det oftast är männen i en familj som utsätter en kvinna för våld eftersom hon har gjort något som de anser påverkar deras heder på ett negativt sätt. De nämner även att i kulturer där heder existerar ser man kvinnan som männens ägodel.

Författarna förklarar vidare att hederskulturen finns över allt i hela världen och i alla societetsgrupper och religioner. I ett avsnitt i artikeln tar de upp statistik över hur många som utsätts för hedersrelaterat våld runt om i världen. De skriver att i Indien sker det ungefär fyra hedersrelaterade brott, mot kvinnor, i veckan.

Författarna till artikeln tar även upp olika positiva utvecklingar mot hedersrelaterat våld som har skett runt om i världen. Sverige är ett av de länder som nämns och det är

med anledning av att man har infört en lag om att man inte får gifta sig innan man har fyllt arton år.

Artikeln försöker förklara hur det ser ut med hedersrelaterat våld runt om i världen och den förklarar även att det inte endast sker i muslimska länder utan att det sker över allt. Författarna vill uppmärksamma hedersrelaterat våld och vill att man på ett mer aktivt sätt ska arbeta preventivt mot detta problem (Anushree & Supriya, 2004).

Schlytter och Linell har skrivit artikeln ”Girls with honour-related problems in a comparative perspective”. Studien handlar om flickor som utsätts för hedersrelaterat våld. De har studerat vad det finns för hjälp flickorna att få, hur kunskapsläget hos socialtjänsterna ser ut samt fått beskrivningar på hur de utsatta flickorna beskriver hedersrelaterat våld. I studien påpekar Schlytter och Linell (2010, s. 160) att socialtjänsten brister i sina kunskaper om ämnet. Det leder till att flickorna som söker hjälp inte får den hjälp som krävs. Det krävs större kunskap inom socialtjänsten för att kunna möta problematiken på det sätt som krävs, för att kunna skydda de utsatta.

Det skrivs artiklar om hedersproblematik i tidningarna och när det sker ett hedersmord är tidningarna inte rädda för att benämna brottet som ett hedersmord. Det ges stor plats i både tidningar och tv. Inte minst märks det genom ”P3 dokumentär” som har dokumentärer både om Fadime Sahindal, Pela Atroshi och Sara Abed Ali. I dokumentären talar hon själv om sitt liv. Dokumentärerna om Pela och Sara har spelats in efter deras död. Detta visar på samhället vågar prata om hedersmord och hederskulturen. Vad det innebär och hur man ska kunna hjälpa unga tjejer som riskerar att utsättas för hedersmord eller våld.

Det finns även många böcker som tar upp detta ämne. Dels självbiografier dels samlade böcker som innehåller intervjuer både med förövare och offer. Emre Gungör och Nima Dervish har skrivit boken *Varför mördar man sin dotter* (2009). I boken har de intervjuat människor som på grund av heder har begått ett så kallat hedersmord. De har intervjuat bland annat Fadimes pappa som berättar varför han var tvungen att mörda sin dotter. Fadimes pappa berättar i boken att han mördade sin dotter för att hon var en hora, hon hade förstört familjens heder och drog skam över familjen. Genom att mörda henne fick familjen tillbaka sin heder (Wikan, 2004. s. 19).

Ekerwald (2004) har tillsammans med Rädda barnen skrivit boken *”Leva sitt liv med familjen i behåll”*. Boken bygger på intervjuer med flickor och föräldrar vars relationer har utsatts för stora påfrestningar. Den mesta forskning om hedersrelaterat våld och förtryck handlar om de gånger flickorna måste fly eller de gånger det slutar illa för flickan. Denna bok handlar istället om de gånger som familjerna trots påtryckningar lyckas lösa deras konflikter utan att någon kommer till skada. Författarna lyfter att föräldrar oftast vill deras barn det bästa men att barnen ibland har andra föreställningar om vad som är bäst för dem. Det är i dessa situationer som konflikter kan uppstå som kan sluta illa. Boken tar upp fem konflikter som fem olika flickor har upplevt. I andra halvan av boken tas det upp hur konflikten löste sig. Vid två av tillfällena handlade det om kombinationen av en stark vilja och hjälp av utomstående personer som familjen har ett förtroende till. I de andra konflikterna fick flickorna hjälp av närstående personer som hjälpte dem att tala för sin sak och få familjen att förstå deras syn och att det många gånger inte skulle skada familjen om flickan fick sin vilja igenom. De två ord som genomsyrar boken är tillit och tid. Ekerwald tar upp frågan som många andra författare och forskare inte gör. Hon lyfter de berättelser och händelser då konflikter kan lösas. Hon skriver även om att man måste vara medveten om att det inte i alla situationer finns en lösning, man får däremot inte glömma de gånger det faktiskt går att lösa en konflikt.

4 Bakgrund

Detta avsnitt avser att förklara vad hedersrelaterat våld och förtryck betyder samt ge en bakgrund till uppkomsten av det. Efter det följer några olika förklaringar till begreppet hedersrelaterat våld. Avsnittet avslutas med att ge en bild över hur det har och ser ut i Sverige och runt om i världen angående hedersrelaterat våld.

4.1 Hedersrelaterat våld och förtryck

Till att börja med har vi använt oss av Nationalencyklopedins förklaring av vad hedersvåld är för något. Förklaringen lyder; Hedersvåld eller hedersrelaterat våld, våldsakt eller tvångsåtgärder där skälet anges vara att återupprätta familjens eller släktens heder (Nationalencyklopedin).

Oavsett kön, sexuell läggning, religion, ras eller kultur så har alla människor samma mänskliga rättigheter. Detta är hedersrelaterat våld ett brott mot. Mänskliga rättigheter är också kvinnors rättigheter (Mjörnell, 2005, s. 7). Mjörnell skriver vidare om hur man kan se på hederskulturen och dess synsätt på kvinnan. Hon förklarar att hedersrelaterat våld har en grundtanke om att kvinnan är mannens och familjens ägodel. Hedern handlar inte om den enskilda individen utan om familjens och släktens heder. Det är familjens rätt att straffa kvinnan om hon gör något som förstör dennas heder. Straffet kan till och med innebära döden för kvinnan. Det handlar om att kvinnans liv begränsas och bevakas, detta för att hon inte ska överträda och förstöra familjens heder (Mjörnell, 2005, s. 8).

Trots att Sverige är ett av de mest jämställda länderna i världen förekommer det kvinnoförtryck även i Sverige. Det handlar om förtryck som används som ett verktyg för att utöva kontroll av individer, framförallt kvinnor. Detta uppmuntras av kollektivet i släkten. Det handlar om att kontrollera kvinnors sexualitet (Baladiz, 2009, s. 12). I de flesta böcker används begreppet hedersrelaterat våld eller hedersrelaterat våld och förtryck. I boken *"handbok mot diskriminering, förtryck, hot och våld i hederns namn"* används däremot begreppet hedersrelaterat liv. Med det menar man att det inte handlar om det fysiska våldet utan om att kvinnor hela tiden hålls inom familjens ramar. Kvinnorna förtrycks varje dag, detta oberoende av om hon träffar en kille eller inte. Det handlar om att kvinnan inte får gå på bio, gå och fika eller studera vidare, helt enkelt om att inte kunna leva fritt (Mjörnell, 2005, s. 9). För att kvinnan ska straffas kan det räcka med ett rykte. Det handlar om att straffa kvinnors olydnad (Bladiz, 2009, s. 12). De flesta barn som växer upp hamnar någon gång under tonåren i konflikt med sina föräldrar. Det handlar ofta om att föräldrar vill sina barns bästa men att barnen har en annan uppfattning om vad deras bästa är. Det är i sådana här situationer som konflikter kan uppstå. Om det är stora skillnader mellan föräldrarnas värderingar och barnens önskningar kan det uppstå situationer som kan bli mycket allvarliga (Ekerwald, 2004, s.5). Det är i dessa situationer som unga kvinnor kan utsättas för det begrepp som har förklarats som hedersrelaterat våld eller förtryck.

4.2 Sverige och världen

När man ser tillbaka historiskt hittar man problem i Sverige som kan kopplas till heder. I detta avsnitt är det viktigt att förklara att heder i den bemärkelse som har förklarats i föregående text inte är samma som den som har funnits och finns i Sverige. Förr handlade det om skamligt beteende som var kopplat till kvinnans sexualitet. I det svenska samhället har begreppet heder inte använts som begrepp. Det har istället varit vanligt att man har använt ord som skam och skuld (Baladiz, 2009, s. 14). Baladiz (2009, s. 14) skriver om ett exempel som handlar om att det var helt förbjudet innan år 1864 att få barn utanför äktenskapet. Det fanns då mödrar som mördade sitt barn för att slippa skammen. På så sätt blev hon respekterad igen.

Amnesty international har mottagit rapporter om hedersmord i en rad olika länder så som Bangladesh, Brasilien, Ecuador, Egypten, Indien, Israel, Italien, Jordanien, China, Pakistan, Marocko, Storbritannien, Sverige, Turkiet och Uganda. Enligt deras rapport begås dem flesta hedersmorden i muslimska länder. Det är däremot viktigt att tillägga att hedersmord finns i alla kulturer, enligt Amnesty. Det är en vanlig förekommande fördom att hederskulturen bara existerar inom Islam. Men det förekommer inom olika religioner och är därför inte knuten till en viss religion utan är en egen kultur (Amnesty international, 2011).

I Sverige har vi uppmärksammat hedersmorden på Fadime Sahindal, Sara Abed Ali, Pela Atroshi och Maria Baro och efter det har man aktivt börjat arbeta mot hedersrelaterade problem. FN har rapporterat om att det varje år sker cirka fem tusen hedersmord runt om i världen (Amnesty international, 2011). I Boken *"En fråga om heder"* som är skriven av Unni Wikan (2003, s. 80) skriver hon att hedersmord finns i alla trosuppfattningar och alla religioner. Hon skriver att det sker bland hinduer, buddister, muslimer och kristna samt bland icke troende och icke religiösa människor. Hon menar att det handlar mer om en tradition än en religion. Wikan (2003, s. 80) skriver att vi i västvärlden har mest kunskap om hedersmord som sker bland muslimer än bland andra folkgrupper. Det beror på att vi i västvärlden kommer i kontakt med muslimer i högre utsträckning än andra folkgrupper. På så vis finns det mer dokumenterad kunskap om just muslimer.

5 Organisationer i Malmö Stad

I Malmö stad finns det flera organisationer som är inriktade på individer som har utsatts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld. Det finns flera intressanta organisationer som arbetar med problematiken kring hedersrelaterat våld runt om i Sverige. Vi har däremot valt att se på de mest omtalade och de som vi kom i kontakt med under intervjuerna. Detta för att få en större förståelse för olika socialtjänster samarbetspartner. Det är även viktigt att se vad de olika organisationerna inriktar sig på samt att få en kunskapsöversikt. Vi beskriver de olika organisationerna men har valt att avgränsar det till att göra beskrivningar av dem och inte att återkoppla till det senare i arbetet.

5.1 Embla

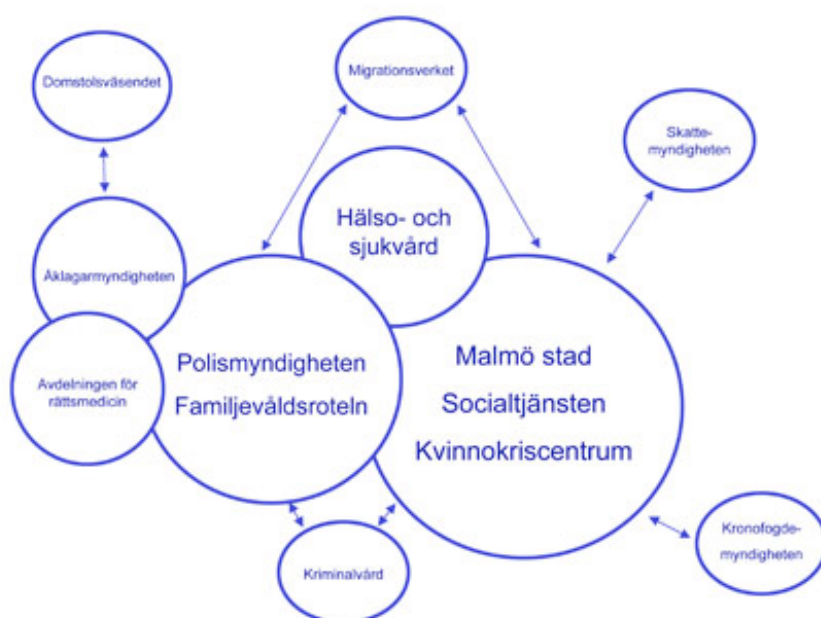
En av dem är organisationen ”Embla”. ”Embla” hjälper flickor som är mellan 16-22 år som har eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld. För att få kontakt med ”Embla” behöver man först kontakta sin socialtjänst i sin egen stadsdel. Det som är gemensamt för flickorna är att de har fått hjälp genom socialtjänsten eftersom alla ärenden ska gå genom dem först och de utreder behovet. ”Embla” startade i Malmö i december 2006 och efter det har man hjälpt otaliga flickor som har varit i behov av det. Flera gånger är ”Embla” en mellanstation där man utreder skyddsbehovet och eventuell flytt till skyddat boende eller familjehem. Samtidigt är det flera flickor som stannar en längre tid på ”Embla”. Vissa flickor är på ”Embla” av frivillighet och vissa är där under LVU (Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga) och det är med anledning av att skyddsbehovet är så pass stort att det skulle vara en fara för flickan om hon gick hem (Sydsvenskan, 090612).

Hedersrelaterat våld och förtryck kan förklaras på många lika vis. ”Embla” förklarar det genom att det finns i familjer i patriarkala samhällssystem.

”Individen är underordnad kollektivet som har ansvar för familjemedlemmarnas heder och skam. Familjens heder är direkt avhängig de kvinnliga medlemmars faktiska eller påstådda sexuella beteende. Kontrollen av kvinnornas sexualitet och bevarandet av oskulden är central. Utövaren är oftast en närstående man till flickan/kvinnan. Även släktens kvinnor kan direkt eller indirekt stödja förtrycket. Våldet är kollektivt sanktionerat” (mynewsdesk, 061213).

5.2 Projekt Karin

”Projekt Karin” startade i Malmö 2008 och har sin grund i Kvinnofridsprogrammet som startade i Malmö 1999. Regeringen har i två omgångar gett polisen i Malmö i uppdrag att utveckla och förädla samverkansmodellen, samtidigt som Lunds universitet har fått i uppdrag att göra en utvärdering. De kvinnor som söker hjälp för att de har utsatts för våld kan få all hjälp under ett tak. De får hjälp av polis, sjukvård och rättsväsendet. ”Projekt Karin” är till för kvinnor, barn och män som behöver hjälp för att de har utsatts för våld eller för att de behöver hjälp för att det är de som utfört våldet. Det är tänkt att arbetet ska utveckla en modell för att se till hela familjens behov ur ett holistiskt perspektiv. Figuren nedan visar de samarbetspartners som ”Projekt Karin” arbetar med.

Samverkan innebär att alla myndigheter arbetar tillsammans och har klara yrkesroller och att alla professioner kan sin sak. Det innebär inte att alla myndigheter ska göra samma sak. Det är viktigt att de som samarbetar förstår sin del av arbetet och hur allt hänger samman. Inom ”Projekt Karin” kommer man i kontakt med både offentliga och ideella verksamheter som har kunskap om individer som utsätts för våld. Om det finns ett samarbete mellan alla aktörer ökar chansen att de individer som behöver hjälp får den hjälp som de är i behov av. ”Projekt Karin” är flera myndigheter som samordnar sina resurser och har sitt ansvar för att lösa en situation för en individ som till exempel har utsatts för hedersrelaterat våld eller förtryck. Därför är samarbetet

viktigt för att underlätta situationen för brottsoffret. Individens sätts i fokus istället för myndighetsutövandes yrkesfunktion (ProjektKarin).

5.3 Tänk om

”Tänk om” är en politiskt och religiös obunden förening med bas i Malmö.

Organisationen arbetar mot hedersrelaterat våld och dess koppling till missbruk och kriminalitet. ”Tänk om” startade våren 2008 av Newroz Ötunc som själv hade utsatts för förtryck och våld av sin familj. Efter att hon hade brutit sig loss från familjen började hon missbruka och det i sin tur ledde till att hon kom in på den kriminella banan. Under tiden som hon avtjänade ett fängelsestraff förstod hon hur allt hängde ihop. Efter det kontaktade hon andra aktörer och det blev starten för ”Tänk om”.

”Tänk om” samarbetar med skolor och socialtjänster runt om i södra Sverige samt med kriminalvården. De hjälper de individer som är i behov av det genom stödsamtal och gruppverksamhet. De arbetar också mot myndigheter och skolor genom att ha utbildningar, handledning samt rådgivning (Tänk om).

5.4 Andra organisationer i Sverige

Det finns flera olika organisationer runt om i Sverige som arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har däremot valt att se till två relativt stora organisationer som arbetar mot detta i Sverige, det är Länsstyrelsen samt Ungdomsstyrelsen. Nedan följer en förklaring som Länsstyrelsen har redovisat på deras hemsida av hur de ser på hedersrelaterat våld och förtryck samt en redovisning av en undersökning Ungdomsstyrelsen har gjort 2007.

De skriver att det är ett komplicerat samhällsproblem som berör många människor och att kommunerna har det yttersta ansvaret för de individer som söker hjälp. Länsstyrelsen har på deras internetsida några exempel som är typiskt för hedersrelaterat våld och förtryck.

- Det kan vara en kollektiv handling och ett kollektiv kan vara förövare.
- Kollektivets rättigheter och behov går före individens rättigheter och behov.
- Kollektivets heder är kopplat till främst kvinnans/flickans sexualitet.
- Det förekommer i grupper/samhällen med starkt patriarkala system.

- Förövarna kan vara både män och kvinnor.
- Både flickor/kvinnor och pojkar/män kan utsättas för våld.
- Homosexuella, bisexuella och transpersoner kan vara särskilt utsatta.

Länsstyrelsen uppgifter är att främja och stödja kommuner att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck (Länsstyrelsen).

Ungdomsstyrelsen har granskat domar enligt LVU (lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga) under år 2007. Man har försökt kartlägga myndigheters kompetens och deras handlingsutrymme i ärenden som handlar om äktenskap mot sin egen vilja. Den kartläggningen visade att tjejerna först får hjälp när de har utsatts för misshandel och dödshot. Punkterna nedan är några exempel på vad Ungdomsstyrelsen kom fram till i sin kartläggning.

- Flickorna nås först av samhällets insatser när de har utsatts för misshandel och dödshot och för att de själva söker hjälp. Men det är inte säkert att flickorna erbjuds den insats som de främst frågar efter, skydd från föräldrarna.
- Det är få flickor som tidigare erbjudits frivilliga insatser inom socialtjänsten, även om andra myndigheter som skolan eller polisen känt till deras problem. De flickor som erbjudits frivilliga insatser har inte fått tillgång till dessa på grund av att föräldrarna har sagt nej. Ingen av flickorna har tagit del av något förebyggande arbete utan insatser har först skett när situationen blivit ohållbar.
- Flera av de utsatta flickornas bröder förväntas, och uppmuntras av familjen, att begränsa, kontrollera, kränka och i vissa fall misshandla sina systrar. Om dessa bröder, som i flera fall är under 18 år, får stöd av socialtjänsten framkommer inte i någon av domarna som rör flickorna.
- Endast i tre av de 174 domarna lyfter länsrätten fram risken för ett äktenskap mot den egna viljan i sin bedömning av behov av vård enligt LVU (Ungdomsstyrelsen).

6 Resultat och analys

Det har under studiens gång genomförts sex stycken intervjuer. Intervjuerna har genomförts runt om i Malmö Stad på olika socialtjänster. Det finns tio olika socialtjänster i Malmö Stad och för att intervjupersonerna ska få vara konfidentiella kommer vi inte benämna vilka socialtjänster vi har samtalat med. Med hjälp av intervjuerna har syftet varit att få information och kunskap om hur man arbetar mot problematiken hedersrelaterat våld i Malmö stad.

Nedan följer resultaten av intervjuerna som samtidigt analyseras utifrån relevant litteratur. Resultaten avser att spegla de frågeställningar som studien har utgått från. De frågorna är; Vad innebär hedersrelaterat våld för de yrkesprofessionella inom socialtjänsterna? Hur ser kunskapen ut på socialtjänsterna i Malmö stad? Hur ser hjälpen ut för de som utsätts för hedersrelaterat våld? Arbetar man preventivt mot hedersrelaterat våld inom socialtjänsten? Efter det kommer resultaten av intervjuerna analyseras djupare och då med hjälp av teorierna som tidigare har beskrivits. Intervjupersonerna kommer att numreras ip1, ip2, ip3, ip4, ip5 och ip6 löpande i texten.

6.1 Preventivt arbete i Malmö Stad

Under intervjuerna ställdes frågan om det arbetas preventivt mot hedersrelaterat våld i Malmö stad, då utifrån hur man arbetar inom socialtjänsten. Ip4 förklarade att man tidigare arbetat preventivt men numera gör man inte det i samma utsträckning.

”Nej, alltså det vi har gjort innan är att vi innan har haft små rosa kort ute i receptionen där det stod om du eller någon du känner blir utsatt (...) så har du nummer och information på det här det här lilla kortet. Det var ett litet kort för att man skulle kunna gömma undan det. Men vi hittade dem utspridda över hela (...) för många män kom hit tog ju allihop och så slängde dem. Kuratorn har bett mig komma bort och föreläsa och tala om lite vad vi kan göra för kvinnor och män som är utsatta för det här. Vilka möjligheter det finns” (Ip4).

Ip6 förklarade att de inte längre arbetar preventivt men att man tidigare har gjort det. Det gjordes då genom att man var ute i stadsdelen, på olika forum och tillställningar och pratade om hot och våld mot kvinnor. Man började arbeta med detta som en gruppfråga och inte bara som ett enskilt ärende. Personen berättar vidare att man tillslut fick sluta med det preventiva arbetet. Detta på grund av att hotbilden mot personalen blev så stor då man upprörde många individer genom att upplysa om vilka möjligheter det finns och vilken hjälp man kan få. Anushree och Supriya (2004) diskuterar vikten av att arbeta preventivt mot hedersrelaterat våld. De skriver om att man måste arbeta preventivt för att kunna hjälpa dem som har utsatts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld. Det är viktigt att fokusera på det preventiva arbetet för att i framtiden veta hur man ska bemöta hedersproblematiken.

”Detta är en känslig fråga som framkallar många upprörda känslor och bilder om vad som ska vara och inte vara och där får man ju en bild utav att vi är familjeförstörare helt enkelt” (Ip 6).

Ip2 förklarade att de arbetade preventivt genom att ha diskussionsgrupper om olika ämnen men att arbeta mot hedersrelaterat våld var svårt att bemöta.

”Men där är vi inte igång och arbetar preventivt (...) med det hedersrelaterade barnen (...) så hur gör man med det. Men däremot pratar man mycket om jämställdhet och hur man bemöter folk, kvinnor och män, olika sexuell läggning, identiteter från olika länder och hur tänker vi om det. Och det tänker jag är öppenvården som jobbar med dessa frågorna mest. Så tänker jag. Det är väldigt intressant men också väldigt svårt” (Ip2).

Det är viktigt att arbeta preventivt men det är komplext och det krävs insatser från olika håll och en större helhetssyn än vad som finns idag. Detta för att kunna bidra till att minska våldets uppkomst (Lundgren, Holmberg, Lennartsson-Hartman & Netscher, 2010, s. 29).

6.2 Arbetet med hedersrelaterat våld idag inom socialtjänsten

Då vi intervjuade socialsekreterarna och cheferna framkom det en komplexitet när vi använde uttrycket hedersrelaterat våld. Detta på grund av att vissa av dem vi

intervjuade inte gillade att ta dessa orden i sin mun medan andra inte hade tänkt tanken att det var hedersrelaterat våld som de mötte.

”Jag har tänkt på det faktiskt när ni sade ni skulle intervjua om heder. (...) jag tänkte att jag inte har tänkt på hedersbegreppet men jag har sen (...) träffat kvinnor som man skulle kunna definiera det som heder (...)” (Ip1).

Andra socialtjänster hade klara linjer för hur man skulle arbeta med hedersproblematiken och det fanns en medvetenhet om att de möter det ofta och de ansåg därför att de var duktiga på att se när det handlade om hedersproblematik eller inte. Mjörnell (2005, s. 42) skriver i sin bok att många svenskar inte vågar diskutera hedersproblematiken och påpekar att det beror på att dem är naiva. Hon menar att det finns en rädsla att prata om det men säger att det är en viktig del, då det är viktigt att ta del av det positiva (som olika matkulturer) men inte blunda för det som är negativt. Man måste våga kämpa och ha ett förändringsarbete gällande hedersproblematik. Baladiz (2009, s. 141) beskriver att hedersproblematik är komplext och att det är svårhanterat men att det är viktigt att våga prata om det för att få de drabbade att förstå. Det är viktigt att få människor att förstå varför det är fel med bland annat kvinnoförtryck, för att de ska veta varför det är fel och inte bara att det är det. Det är därmed viktigt för socialarbetare att förstå att detta existerar och att det inte går att blunda för det för då går det inte heller att bekämpa det.

Motsatsen till de som inte vill prata om det är de som är väl medvetna om att det existerar. Ip6 som arbetade där de hade klarar riktlinjer för hur man skulle bemöta hedersproblematiken hade en väl utarbetad plan för hur arbetet skulle gå till. Oftast är det inte så pass akut att man behöver placera kvinnan samma dag utan det kan ske planerat. Detta för att det är bättre med en planerad flykt eftersom det underlättar för individen i ett senare skede, att hon har med sig till exempel kläder och id-kort (Ip6). Det händer även att flykten måste ske akut och ett exempel på det kan vara att offret kontaktar socialtjänsten och säger att flykten måste ske nu med en gång, då det är fara för offrets liv. Då har socialtjänsten där Ip6 arbetar en väl utarbetad plan för att kunna möta detta. Det händer att socialtjänsten får möta offret på en bakgata där hon får hoppa in i en bil, lägga sig på golvet för att inte synas och sedan kör de iväg till ett skyddat boende. Det är en dramatisk händelse både för den drabbade och

socialtjänsten. Ingenting får gå fel i det läget då det kan äventyra hela flykten. Socialtjänsten har tillgång till olika hyrbilar för att inte bli igenkända vid sådana tillfällen och de har även tillgång till taxi. Taxi kan användas vid en planerad flykt. De har noga granskat de taxichaufförer som de använder sig av, då det är av största vikt att chauffören inte känner offret eller familjen. Detta på grund av att offret lätt kan hittas av sina förövare och då inte längre vara skyddad.

Ip6 uttryckte sig så här:

”(...) det är ett gäng chaufförer som är provade och som är säkra så att säga (...) att använda dem här för man kan inte sätta dem i vilken taxi som helst (...) det är väl alltid någon som har anknytning till någon (...) det har man ju lärt sig någonstans att sen är djungeltelegrafan igång och telefonkedjan kör loppet runt. Så det vill man ju inte heller chansa och utsätta människor för...”

Det har varit en kamp för socialtjänsten att få det samarbete med taxiverksamheten, då socialtjänsten enbart ville ha svenska chaufförer som var noga utvalda och granskade. Detta resulterade i att socialtjänsten blev anklagade för att vara rasister men det handlade om att chauffören inte fick ha någon som helst koppling till den kvinna som behövde skyddas. Nu har de fått igenom sitt önskemål och en flykt kan därför ske på ett mer säkert sätt vid användning av taxi än innan (Ip6).

Det är mycket att tänka på när det handlar om att skydda någon som är i fara. Offret är uppgiven och rädd men ska samtidigt kunna ta beslutet att fly. Om personen är över arton år handlar det alltid om offrets egna val och socialtjänsten får därefter stötta personen. De intervjuade socialtjänsterna i Malmö stad anser att det är viktigt att informera kvinnan om hur flykten ska gå till och vilka saker som är viktiga att ta med, hur det går till om barn är inblandade, informera om skilsmässa och så vidare. Ip6 ansåg att det var viktigt att informera om alla olika delar men att man ska vara medveten om att offret antagligen bara hör en liten del. Detta på grund av att stressen hos individen är hög och just i det akuta läget handlar det om att skydda offret. Mer information om vad nästa steg blir kan man ta vid ett senare tillfälle när offret landat i sitt beslut, är skyddad och fått någon att prata med. Det är mycket att tänka på och känslor och rädslor gör att offret inte tänker klart, det är därför viktigt att vänta med

att informera om det som kan väntas med för personen kan inte använda sig av informationen ändå.

6.3 Socialtjänstens uppfattning om kunskapsläget om hedersrelaterat våld

Det som var intressant i detta avsnitt är hur olika kunskapsläget ser ut på olika socialtjänster i Malmö stad. Ip4 ansåg att de hade bra kunskap om hedersrelaterat våld och att de fick mycket utbildning i det. Ip1 sade att man inte hade någon kunskap och att de knappt pratade om det eftersom man möter det så pass sällan i deras arbete. Det fanns även den socialtjänsten som sade att i andra stadsdelar har man förmodligen mer och bättre kunskap om hedersproblematik. Vad är det som gör att vissa socialtjänster inte anser sig ”behöva” kunskapen om hedersrelaterat våld? En socialtjänst möter många olika sorters problematik och det är svårt att ha ett högt kunskapsläge i alla ämnen. Nedan följer citat om hur intervjupersonerna upplevde att kunskapsläget såg ut.

”Jo alltså det utvecklas ju hela tiden men när jag började jobba fanns ju inte begreppet, det är ett rätt nytt begrepp. Det har ju inte funnits så länge men (...) vi blir bjudna till konferenser (...) det har ju utvecklats hela tiden från att det fanns väldigt lite i början, vissa personer som jobbade med det som man kände till i Sverige som åkte runt och höll föreläsningar. Det finns över huvud taget i socialt arbete, ett av många ämnen som belyses mer och mer under tiden ju. Och sedan bygger man själv upp en erfarenhet också, själv och tillsammans med andra men så att jag tycker det finns en kunskap” (Ip4).

Wikan (2009, s. 15) motsätter sig att detta är ett nytt begrepp, då hon där beskriver att hon anser att vi bör bli medvetna om att heder är historiskt och att det även tidigare var kopplat till våld och övergrepp. Hon beskriver situationer från 1500-talet och framåt och menar där att heder inte är något nytt. Hon skriver även om att det finns forskare som hävdar att hederstänkandet är mer utbrett idag än vad det var förr (Wikan 2009, s. 19). De los Reyes (2003) skriver i sin artikel att många gånger är kunskapen om hur socialsekreterare ska bemöta hedersrelaterat våld, på socialtjänster, knapphändig. Hennes artikel tar upp det som uppmärksammas under intervjuerna och som intervjupersonerna har bekräftat. En del av socialtjänsterna har lite kunskap om denna problematik.

Ip2 svarade direkt på frågan om hur kunskapsläget såg ut att man på deras socialtjänst inte har tillräckligt med kunskap men förklarar även vidare att man tror att andra socialtjänster i Malmö stad har mer kunskap om det eftersom de förmodligen möter hedersproblematiken mer än vad de gör. Men intervjupersonen ansåg ändå att det saknades kunskap för att kunna bemöta problemet när det dyker upp.

”Absolut, jag tror att kunskapsläget är för lågt” (Ip2).

Ip3 berättade att hon ansåg att det saknades kunskap om hedersproblematiken för att kunna göra ett bra jobb när man bemöter det. Ip1 ansåg att de inte hade kunskap om det men att man samtidigt inte behövde det. Personen arbetade med boendefrågor och då med bland annat kvinnor som söker hjälp för de är hotade. Personen från socialtjänsten förklarade följande:

”Jag kan tänka att det här är heder i mitt huvud men jag skulle nog inte agera annorlunda tror jag. För att jag litar ju på vad hon säger och säger hon att hon är hotad (...) så tar jag hänsyn till det och då kanske hon måste flytta från (...) eller till ett skyddat boende. Men det behöver hon göra oavsett om det är heder eller om det inte är heder. Det spelar ju egentligen ingen roll vilka etiketter jag sätter på vad det är”
(Ip1).

Ip4 hade gått en utbildning på högskolan om hedersproblematik och hade i och med det en kunskap som de andra intervjupersonerna inte hade. Den personen fick ta hand om de flesta inkomna ärendena som handlade om hedersrelaterat våld inom den socialtjänsten.

”Jag gick en utbildning under förra året som anordnades av Ungdomsstyrelsen och Länsstyrelsen (...), som hette ”gift mot sin vilja” där vi hade en massa föreläsningar och övningar. Men vi, det låter kanske förmätet, men vi är ganska duktiga på det här eftersom vi möter det så ofta. (...) men samtidigt så kan man aldrig luta sig tillbaka för man halkar fort efter utan det gäller att utbilda sig hela tiden. Så det är alltid för lite utbildning” (Ip4).

Kunskapsläget inom socialtjänsterna runt om i Malmö stad ser olika ut och de har olika uppfattningar om hur det borde se ut. Utifrån vad intervjupersonerna har sagt visar det sig tydligt att en del anser sig ha stor kunskap och har möjlighet att utveckla

sig inom området hedersproblematik medan andra inte anser sig behöva ha den kunskapen. Det med anledning av att de anser att de skulle handla lika i alla situationer om hot och våld mot kvinnor oavsett om det var hedersrelaterat eller inte.

6.4 Likheter och olikheter mellan socialtjänsterna i Malmö Stad

Tidigare i analysen har det redovisats de olikheter som finns mellan socialtjänsterna i Malmö Stad. Det är även viktigt att lyfta det som är lika mellan dem. Alla intervjupersoner är överens om att kunskapsläget är för lågt, även om Ip4 säger att de anser sig ha en bra kunskap påpekar de även att man aldrig kan lära sig tillräckligt om hedersproblematiken. Socialtjänsterna påpekar även att det är viktigt att uppdatera sig om ny kunskap löpande eftersom man annars missar ny och viktig kunskap. Det som blev tydligt under intervjuerna är hur man arbetar mot hedersproblematiken. Ip4 beskriver att de möter hedersrelaterat nästan dagligen medan vissa andra inte ens möter det varje år. Det är en naturlig förklaring till varför vissa socialtjänster har mer kunskap avseende hedersrelaterat våld och förtryck. En stor skillnad i hur man definierar hedersrelaterat våld var att det fanns den socialtjänst där man inte ens gjorde den definitionen av begreppet. Ip6 tyckte att socialsekreteraren skulle ställa frågan till alla som sökte hjälp. Ip6 sa att de alltid frågar den utsatta om hur deras hemsituation såg ut och vidareutvecklade frågan så att innebörden blev frågor om hederproblematik, även om kanske inte just det ordet användes. Frågorna gick då mer ut på att förstå hur familjen fungerade för att kunna kartlägga och förstå om det var hedersproblematik som de arbetade med. Den socialtjänsten förklarade att det var frågor man ställde till alla som sökte hjälp. Det i sin tur gjorde att ämnet inte blev så laddat och obehagligt att fråga om. Att ställa frågan om hedersrelaterat våld kan annars vara svårt att både fråga och bemöta men det socialtjänsten gjorde var att man sade att det var frågor man ställde alla, vilket gjorde att frågan blev mindre laddad. Ip4 svarade så här:

”Jag tror vi måste bli mycket bättre på ett naturligt sätt ställa frågan upplever du eller har du upplevt, hur ser din familj ut, är du kontrollerad eller styrd, har du blivit tillsagd att hålla koll på din syster hela tiden (...) så att jag tror nog att vi har missat en hel del” (Ip4).

I det citatet syns det tydligt att det är viktigt att våga fråga. Frågar man inte kan det tas som att en socialtjänst godkänner att dessa brott sker. Det är därför nödvändigt att socialtjänster arbetar mot detta och gör frågan godkänd. Socialtjänsten behöver verktyg att använda sig av för att kunna ta reda på om personen utsätts för något som är oacceptabelt men även för att kunna förstå varför det uppstår konflikter (Schlytter, 2004, s. 114).

Många forskare och författare, så som De los Reyes (2003) och Schlytter och Linell (2010), har bland annat undersökt hur kunskapsläget ser ut inom socialtjänster angående hedersproblematiken. De har alla kommit fram till att kunskapsläget är för lågt. Författarna inte har däremot nämnt i deras artiklar hur man ska ändra på det så att kunskapen om hedersproblematiken ökar. Under de genomförda intervjuerna framkom det att socialtjänsterna hade flera arbetssätt som användes för att hjälpa varandra om man inte hade kunskapen angående hur man skulle bemöta det specifika ärendet. Det var att man har en öppen diskussion med sina kollegor. Alla socialtjänster som vi har intervjuat påpekade att om man stötte på ett problem så diskuterade man det i arbetsgruppen eller med sin chef. Detta för att man inte skulle handla fel eller för att över huvud taget veta hur man skulle bemöta problemet. Det är en viktig utgångspunkt, eftersom det är angeläget att göra ett så bra arbete som möjligt i det klimat en socialsekreterare eller chefer befinner sig på inom socialtjänsten. Det finns inga problem som ser likadana ut eftersom varje individ som behöver hjälp är unik, därför kan det vara intressant att höra hur ens kollegor skulle bemöta problemet och då samtidigt få hjälp med hur man själv ska gå till väga i just det ärendet. På så sätt kan kunskapen om problemet öka, vilket innebär att man kan arbeta med problemet och på så vis hjälpa kvinnan på ett adekvat sätt.

7 Analys utifrån teorier

I detta avsnitt kommer vi att ytterligare analysera de resultat som redovisats i tidigare avsnitt men nu med hjälp av de teoretiska perspektiven, med hjälp av Bolman och Deals organisationsteori och då utifrån det strukturella perspektivet och Nussbaums universella rättviseteori. Även i detta avsnitt analyseras intervjupersonerna olika mycket på grund av deras varierande kunskap om hedersrelaterat våld.

7.1 Analys av socialtjänstens arbete i relation mot hedersrelaterat våld

7.1.1 Effektivitet

Det är viktigt att samarbetet mellan olika enheter fungerar för att uppnå maximal effektivitet. Detta för att offret ska få bästa möjliga hjälp, känna sig bra bemött och få den hjälp som verkligen behövs. Bolman och Deal (2005, s. 79) tar upp vikten av att det är viktigt att samordna olika roller och enheter för att uppnå bästa resultat. Det strukturella perspektivet påpekar vikten av att en del i effektiviteten är att vara specialiserad inom olika arbetsuppgifter. Det visades tydligt på några av socialtjänsterna, utifrån de personer som vi intervjuade, genom att de arbetade inom sina specialiserade områden. Det skiljde sig åt beroende av vilken socialtjänst vi pratade med men alla verkade tycka att specialisering ökar kunskap, ger ett bättre arbetssätt och därigenom mer effektivitet. Det vill säga att socialarbetaren genom sin spetskunskap kan utföra ett mer professionellt arbete. De vill få det bästa utfallet för verksamheten och därmed den hjälpsökande.

Ip4 påpekade att allt arbete som de gör när de måste fatta beslut går via sektionschefen. De tar inga beslut själva. Det kan medföra att arbetet tar längre tid, som kan vara förödande för den utsatta. I de fall som offret behöver snabb hjälp i form av skyddat boende så behöver socialsekreteraren ett godkännande av sektionschefen för att få placera offret. Är då sektionschefen inte på plats kan det fördröja arbetet och kan förhindra att arbetet utförs så snabbt som det hade behövts. Bolman och Deal (2005, s. 82) menar att regler kan begränsa socialsekreterarnas handlingsfrihet som kan behövas vid vissa arbetsuppgifter. Däremot är det positivt eftersom det hindrar att personliga åsikter styr arbetet. Målet är att alla som söker hjälp ska bli likabehandlade och tas på allvar. Ip3 påpekade även att det som är positivt med att chefen alltid ska vara delaktig i de beslut som fattas, är att man som enskild socialarbetare aldrig känner sig ensam i sina beslut. Intervjupersonen menar att om den hjälpsökande ifrågasätter beslutet kan man hänvisa till att det var ett gemensamt beslut av enheten eller så kan socialsekreteraren lägga ansvaret på chefen för att undvika onödiga konflikter som kan försvåra en bra kommunikation mellan offer och socialtjänst.

Verksamheten vill uppnå maximal effektivitet. Detta görs på olika vis bland annat genom att tillsätta högre chefer som har den formella makten att bestämma och se till att verksamhetens mål efterföljs. Chefernas uppgift är att se till att samarbetet fungerar för att det inte ska uppstå konflikter, eftersom konflikter minskar effektiviteten (Bolman och Deal, 2005, s. 82). I de genomförda intervjuerna framkommer att det är både positivt och negativt att det är cheferna som styr. Det positiva kan vara att socialsekreteraren inte behöver ta det slutgiltiga beslutet. På så vis blir beslutet cheferns ansvar både för verksamheten och för den utsatta. Det negativa med att det är chefen som tar beslutet är om chefen inte är närvarande på arbetsplatsen och de beslut som behöver fattas snabbt tar för lång tid och därmed utsätter klienten för fara. Om offret behöver akut skydd behöver beslut fattas omgående, då det annars kan bli konsekvenser för kvinnan som sökt hjälp. I de situationer när kvinnan bestämt sig för att fly från hemmet behöver det ske snabba beslut. Detta för att kvinnan inte ska ångra sig och välja att gå hem igen men även för hennes säkerhet. Det är bättre för kvinnan att få komma till ett skyddat boende omgående än att sitta i ett rum på socialtjänsten och vänta på att få en plats. Detta är i de fall kvinnan inte vågar gå hem för att kunna göra en planerad flykt.

7.1.2 Specialisering

Ip4 tog i intervjun upp att spetskunskap om hedersrelaterat våld är något som saknas. Intervjupersonen berättade att de har haft två personer som har arbetat enbart med hedersvåld men att verksamhetsmålen nu går ut på att alla socialsekreterare på enheten ska kunna möta all problematik. Intervjupersonen menade att de hade tappat den spetskunskap som de anser att de skulle behöva för att kunna arbeta med detta på bästa sätt. Effektiviteten skulle vara bättre och offret skulle få bättre hjälp om det fanns en specialistkunskap. Genom att alla har en baskunskap missar man mycket information som kan vara viktig vid ärenden gällande hedersproblematik, då det är ganska speciellt att arbeta med och det är lätt att missa detaljer som kan vara viktiga för arbetets gång. Intervjupersonen menade att verksamheten omorganiserade för att alla skulle kunna arbeta med alla frågor (Ip4).

Bolman och Deal (2005, s. 100) skriver att specialisering är ett bra sätt att effektivisera verksamheten på men att det ibland inte är det mest effektiva sättet att lägga tid och pengar på att vidareutbilda personalen med specialinriktade områden.

Verksamheten bör istället se på hur strukturen ser ut på arbetsplatsen, eftersom den många gånger påverkar personalens sätt att arbeta och deras motivation.

Nackdelen med specialisering kan vara att en socialsekreterare endast prioriterar sina egna uppgifter, och agerar på egen hand, istället för att fokusera på samhället i stort och se helheten. Det kan även finnas en problematik i att det är för uppdelat, om inte samarbetet fungerar, då arbetet blir ineffektivt och verksamhetens mål blir bortprioriterade (Bolman och Deal, 2005, s. 81).

7.2 Nussbaums universella rättviseteori

Anledningen till att socialtjänstens arbete är så viktigt för de människor som utsätts för hedersrelaterat våld är för att, som Nussbaum (2002, s. 102) uttrycker det, att alla människor har rätt till ett verkligt mänskligt liv. Nussbaum (2002, s. 295) skriver att kvinnor inte ska begränsas av någon annan människa utan kunna leva sitt liv som kvinnan vill, utan begränsningar. Genom att socialtjänsten arbetar med hedersproblematik visar de att det inte accepteras att inte alla människor själva får välja över sina liv och hur de vill leva det. Det är en viktig ståndpunkt och det är det Nussbaums teori handlar om. Alla människor har olika förmågor men det är olika hur man får utövar dem. Socialtjänsten vill genom att ta dessa kvinnors öde på allvar och hjälpa dem i deras situation ge dem möjlighet att utöva alla de förmågor som alla människor har tillgång till. Från socialtjänstens sida måste man se hedersproblematiken ur ett svenskt perspektiv och inte från kvinnans tidigare hemlands perspektiv. Eftersom det innebär att kvinnans förmågor då inte får utövas och utvecklas (Schlytter, 2004, s. 34). Under en av intervjuerna med en socialsekreterare framkom det att socialsekreteraren inte tror att det är ett problem när kvinnorna är i sitt hemland, att de får underkasta sig männen. Problemen uppstår först när de kommer till Sverige. Det med anledning av att de möts av en annan kultur som i de fallen krockar med den kulturen som de har vuxit upp i och är vana vid. De vill leva mer fritt och inte underkasta sig någon (Ip4).

”Individen kan ha övat upp en förmåga men de yttre villkoren gör att hon hindras i att fungera i enlighet med den” (Schlytter, 2004, s. 29).

I avsnittet som redovisade vad som hade kommit fram under intervjuerna togs det upp att vissa socialsekreterare hade svårt att sätta ord på begreppet hedersrelaterat våld. En av dem vill inte ens benämna begreppet hederskultur. Det är en viktig del att ta upp, eftersom om man inte vågar benämna hedersproblematik kan det leda till att man inte vet hur man ska möta dessa kvinnor, samt att man inte låter dem leva det liv de är värda att leva. Om man inte vågar eller tycker att hedersbegreppet finns så kan man inte aktivt arbeta mot det och det medför att dessa kvinnor fortsätter att leva i förtryck. Det är viktigt att lyfta begreppet hedersrelaterat våld så att fler vågar be om hjälp, men även för att socialtjänsterna ska veta hur de ska möta problematiken i praktiken. Nussbaum (2002, s. 294) tar upp att det finns sociala sammanhang som leder till att kvinnor inte kan få leva som de vill. Därför måste socialtjänsterna vara medvetna och ha kunskap om hur det ser ut. Genom att våga benämna begreppet hederskultur, våga ge en förklaring och fråga kvinnorna om de utsätts för våld eller hot i hemmet kan man försöka bemästra problemet. Det fanns även de socialsekreterare som ansåg att hedervåld var samma sak som kvinnofridskränkning. Och där hjälper Nussbaums universella rättviseteori oss att förstå vikten av att våga erkänna att hedersproblematik finns och att alla kvinnor har rätt att få utöva och utveckla sina förmågor.

Nussbaums universella rättviseteori vill få socialtjänster att vara medvetna om vad som är acceptabla eller oacceptabla villkor för de här kvinnornas skull utifrån samhällets sida (Schlytter, 2004, s. 34). För de kvinnor som tvingas leva i starkt kontrollerade miljöer minskas möjligheten att använda sina förmågor, om det strider mot familjens normer. I kvinnornas fall ställs familjens mål före deras egna och det är det som leder till nämnda problem (Nussbaum, 2002, s. 290).

Schlytter (2004, s. 33) i boken *"Rätten att själv få välja"* skriver att en styrka med Nussbaums universella rättviseteori är att den skiljer mellan vad som är av betydelse för samhället och den egna personens val. Med det menas att det ska ligga i allas intresse att hjälpa de som behöver hjälp. Samhället har en skyldighet att skydda de kvinnor som vill bli skyddade men samtidigt är det viktigt att påminnas om att det är kvinnans val om hon vill bli skyddad eller inte, men valet ska finnas.

Alla kvinnor ska ha möjlighet att utnyttja sina fri- och rättigheter (Nussbaum, 2002, s. 81). Det är socialtjänstens uppgift, att i de fall en kvinna är i behov av hjälp på grund av hedersproblematik, främja detta.

8 Diskussion

I följande text avser vi att föra en diskussion utifrån det syfte studien har haft och de frågeställningar som vi har utgått ifrån. Det kommer handla om vad vi har kommit fram till och hur vi har tolkat de svar vi har fått från intervjuerna och med stöd från den litteratur som vi har använt oss av.

8.1 Slutdiskussion

Vårt syfte med den här studien var att se hur man i Malmö Stad arbetar med hedersrelaterat våld och förtryck. Vi hade några specifika frågeställningar som vi arbetade i utifrån. En av dem var hur man definierar hedersrelaterat våld. När vi läste litteratur som berörde det aktuella ämnet uppmärksammade vi att det finns flera olika förklaringar till vad hedersrelaterat våld är men att många av dem i grunden betyder samma sak. När vi sedan genomförde intervjuerna blev vi förvånade när en intervjuperson inte tyckte om att använda det begreppet utan att hon ansåg att det var ett nytt ord som samhället har kommit på. Det gjorde oss förvånade eftersom vi hade förförståelsen att det var ett utbrett begrepp inom socialtjänsterna i Malmö stad. Det kan bero på att vi hade läst mycket litteratur om hedersproblematiken och drog då själva slutsatsen att alla som möter det i sitt arbete ser det som ett självklart begrepp som man använder. En annan fråga som vi tittade på var hur hjälpen ser ut i Malmö stad och där upptäckte vi att även den ser olika ut. Intervjupersonerna förklarade deras frånvarande kunskap om hedersrelaterat våld med att de inte möter det så ofta i deras yrke, medan man på vissa socialtjänster hade stor kunskap och visste hur man skulle handla i dessa ärenden. Den fråga som vi fann mest intressant var ändå frågan om det preventiva arbetet mot hedersrelaterat våld och om det ens existerade. Vissa socialtjänster jobbade aktivt med barngrupper, då i samarbete med skolor, för att öka förståelsen för att alla är olika och att alla har rätt att få vara som de vill vara. Vissa socialtjänster arbetade med upplysning till kvinnor och män om vart de kan söka hjälp om de är i behov av det. Det preventiva arbetet hade däremot visat sig i vissa fall inte

varit lyckat eftersom det rörde upp så många känslor hos berörda individer. Vi anser däremot att det är viktigt att det preventiva arbetet fortsätter även om det inte alltid lyckas. Genom att fortsätta kämpa visar samhället att det inte tycker det är acceptabelt med förtryck av något slag. Några av intervjupersonerna beskrev att de inte arbetade lika mycket med preventivt arbete idag som de gjorde förr. Detta berodde enligt intervjupersonerna på att hotet mot socialsekreterarna blev för stort och de fick därför dra sig undan. Vi tänker att det är tråkigt att hot medför att det preventiva arbetet inte längre kan fortgå som det tidigare gjort, eftersom det är en viktig del för att kunna bekämpa hedersrelaterat våld.

Fadime höll ett tal i riksdagen 2001 och säger där att ”Men jag vill börja med att poängtera att kvinnoförtryck inte endast drabbar flickor från Mellanöstern utan detta förekommer även bland många andra familjer, från andra delar av världen” (Wikan, 2003, s. 223). Det citatet säger mycket om vår utgångspunkt i vårt arbete. Vi har under studiens gång försökt förklara och samtidigt underbygga med fakta att det sker överallt och inte bara bland människor från Mellanöstern eller bland muslimer. Vi uppfattar nämligen att det är en vanligt förekommande fördom att många tror att det endast är bland muslimer som hederskulturen existerar. Detta är även en fördom som Amnesty tar upp i sin rapport. Det har vi även fått lära oss när vi har samtalat med människor i samhället. Vi anser att det är en skrämmande åsikt att människor tror att de vet något utan att egentligen veta. Det kan bli fel i så många avseenden.

En tanke varför vi ville skriva vår studie om hedersrelaterat våld och förtryck är dels för att det har uppmärksammats mer och mer dels för att okunskapen om ämnet är så pass stort i vårt samhälle, anser vi. Genom att göra en undersökning av ämnet var vår förhoppning att lära oss mer och förstå hur man inom socialtjänsterna i Malmö stad möter detta. Därför blev vi förvånade när vi uppmärksammade att kunskapen inom vissa socialtjänster var extremt bristfällig. Sedan finns det de socialtjänster som är otroligt duktiga och som har en enorm kunskap om detta. Det som gjorde oss mest överraskade var att så många arbetar preventivt på olika sätt. Det är viktigt att redan när barn är små får lära sig hur olika alla människor är och att man måste acceptera det. Det är även positivt att man arbetar preventivt med information och att man försöker förklara för vuxna människor vad som är tillåtet och inte tillåtet i Sverige. Det är nämligen många människor som inte vet det, och det är inte så svårt att förstå,

eftersom många inte kan språket. Hur ska de då veta att det i Sverige inte är tillåtet med kvinnoförtryck eller misshandel?

En viktig tanke att ha med sig är att vi i denna studie har inriktat oss på hur man arbetar med hedersrelaterat våld i Malmö stad. Den handlar om de gånger de gått så långt att man behöver hjälp. Det är däremot viktigt att påpeka att det finns de gånger där familjerna kommer överens och det behöver inte gå så långt att de förskjuter kvinnan. Vi har valt att inte lägga fokus på det i denna studie. Allt är inte så svart och mörkt som vi har skrivit om utan det finns de gånger då det går bra och man kommer överens. Ekerwald (2004) har skrivit boken *”Leva sitt liv med familjen i behåll”* och den tar upp ett flertal berättelser där man inom familjen har kompromissat och kommit överens om en alternativ lösning så att det aldrig behöver gå så långt att kvinnan behöver söka skydd från sin familj. Det är en positiv bok och vi anser att det behöver lyftas mer då det i dagens samhälle känns som att alla tror att det bara kan sluta på ett sätt, så som det slutade för Fadime eller Pela. Inga människor föds onda och ingen föds med att vilja skada sin dotter eller syster men alla familjer som lever i hederskulturen är offer, anser vi. De har alla vuxit upp med de traditionerna och det är något de får lära sig redan när de är barn, att familjens behov går före individens behov.

Studien har givit oss större förståelse och lärdom om vilket komplext ämne detta är men samtidigt är det viktigt att alla som möter detta i sitt arbete har kunskap om det och vet hur man ska bemöta dessa kvinnor som söker hjälp. Vi vet hur vi vill att det ska se ut i samhället med den kunskapen. Den svåra uppgiften nu är att lära alla andra människor det. Det är en ständig kamp, men så länge det finns de som fortsätter att kämpa för att lära andra människor om hederskulturen, och den komplexitet det innebär, är hoppet inte ute för varken de som behöver hjälp eller för de som hjälper.

8.2 Fortsatt forskning

Under tiden som studien har pågått har vi vid ett flertal tillfällen stött på, både i litteratur och vid intervjuerna, att kunskapen om män som utsätts för hedersrelaterat våld är näst intill obefintlig. Vi säger inte att det inte finns forskning om det men det finns inte i lika stor utsträckning som det finns om kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Det kan finnas en naturlig förklaring till det men

samtidigt anser och tror vi att problemet är större än vad man vet, mörkertalet är nog stort. Det fick vi även bekräftat av några socialsekreterare när vi genomförde intervjuerna. De efterfrågade också att man skulle börja uppmärksamma alla pojkar och män som till exempel tvingas hålla koll på sin syster för att sedan rapportera vidare till familjen. De pojkar som sätter sig emot det utsätts för hedersrelaterat våld och det i sin tur leder till att många av dem tvingas söka skydd eftersom de går mot familjens krav. Baladiz (2009) skriver i boken *"I hederns skugga"* om de unga männens perspektiv. Det finns forskning om de unga männens situation men det vi har saknat när vi gjort studien är att det inte finns tillräckligt med forskning om det. Vi har möjligtvis även missat en stor del av forskningen kring denna problematik eftersom det inte är det som vår studie i första hand har handlat om. Det vi i framtiden hade gärna sett mer forskning kring är hur stort mörkertalet är för de unga män som utsätts för hedersrelaterat våld samt mer om hur deras situationer ser ut och vilka val de tvingas göra. Vi anser att många av dessa unga män förmodligen får lika behandling som alla de kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Samtidigt är det intressant att om de inte gör det, vad är anledningen till det? Ser deras bestraffning annorlunda ut jämfört med kvinnornas eller är våldet och hotet likadant.

Som en sista ide till fortsatt forskning är att man måste fortsätta forska kring kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och ge en större kunskap till dem som arbetar inom socialtjänsten. Det visade sig tydligt av intervjuerna att det saknades kunskap om hedersrelaterat våld eftersom en del av socialsekreterarna inte ens ville använda begreppet medan andra var väl medvetna om att de inte hade kunskap om det. En del visste inte hur de skulle bemöta problematiken kring hedersrelaterat våld. Därför är det viktigt att lyfta denna fråga och utöka forskningen kring hedersrelaterat våld oavsett om det handlar om kvinnans utsatthet eller de unga männens eller familjen i stort. Människan kan aldrig bli fullärd och problem utvecklas hela tiden och leder till nya vinklar på problemet.

9 Referenslista

Ahrne, Göran & Eriksson- Zetterqvist, Ulla (2011). Intervjuer. I Ahrne, Göran. & Svensson, Peter. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB

Amnesty

<http://www.amnesty.se/vad-gor-vi/kvinnors-rattigheter/hedersmord/>, hämtad 121119

Andersson, Gunvor & Swärd, Hans (2008). Etiska reflektioner. I Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (red.). *Forskningsmetodik för socialvetare*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Anushree, T och Supriya, Y (2004) *For the sake of honour. But whose honour? "honour crimes" against women*. Asia-Pacific Journal on Human Rights & the Law; 2004, Vol. 5 Issue 2, p63-78, 16p

Baladiz, Dilek & Mermer, Menekse (2009). *I hederns skugga: de unga männens perspektiv*. 1. uppl. Stockholm: Gothia

Bolman, Lee G. & Deal, Terrence E. (2005). *Nya perspektiv på organisation och ledarskap*. 3., [rev. och uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Broberg, Ulf & Ericksson, Leif (2012). *Du ska dö: en dokumentär berättelse om mordet på Fadime Sahindal*. Malmö: Arx

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Dagens nyheter, <http://www.dn.se/nyheter/sverige/fadime-sahindal-hedrades>,

Hämtad: 121107

De los Reyes, Paulina (2003). *Patriarkala enklaver eller ingenmansland?: våld, hot och kontroll mot unga kvinnor i Sverige*. Norrköping: Integrationsverket

Ekerwald, Hedvig (2004). *Leva sitt liv med familjen i behåll*. 1. uppl. Stockholm: Rädda barnen

Güngör, Emre & Dervish, Nima (2009). *Varför mördar man sin dotter?*. Stockholm: Norstedt

Hansson, Merike & Hansson, Merike (2010). *Perspektiv på manlighet och heder*. 1. uppl. Stockholm: Gothia

Jönson, Håkan (2010). *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning & socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber

Levin, Claes (2008). Att undersöka det sociala- några ingångar. I Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (red.). *Forskningsmetodik för socialvetare*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Lundgren, Marcus (2010). *Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer: slutredovisning av ett regeringsuppdrag*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Länsstyrelsen

<http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/Sv/manniska-och-samhalle/jamstalldhet/Vald-i-nara-relationer/Hedersrelaterat-vald-och-fortryck/Pages/default.aspx>, hämtad 121119

Malmö Stad

<http://malmo.se/Kommun--politik/Om-oss/Stadsdelar.html>, hämtad 121209

Meeuwisse, Anna, Sunesson, Sune & Swärd, Hans (red.) (2006). *Socialt arbete: en grundbok*. 2., [rev. och utök.] utg. Stockholm: Natur och kultur

Mjörnell, Rigmor (2005). *Handbok mot diskriminering, förtryck, hot och våld i hederns namn*. [Sverige]: Gender Development Network

Mynewdesk

<http://www.mynewsdesk.com/se/pressroom/malmo/pressrelease/view/121006>, hämtad 121113

Nationalencyklopedin

http://www.ne.se/hedersv%C3%A5ld?i_h_word=heder, hämtad 121119

Nussbaum, Martha Craven (2002). *Kvinnors liv och social rättvisa: ett försvar för universella värden*. Göteborg: Daidalos

Nyheter24, <http://nyheter24.se/nyheter/inrikes/684306-hedersmord-i-landskrona>,

Hämtad: 121107

Projekt karin

<http://www.projektkarin.se/metod.4.39ce2a5011d20b4901680003320.html>, hämtad 121113

Schlytter, Astrid. (2004). *Rätten att själv få välja arrangerade äktenskap, kön och socialt arbete* /. Enskede: TPB

Schlytter, A och Linell, H (2010). *Girls with honour-related problems in a comparative perspective*. International journal of social welfare 2010, Vol. 19 Issue 2, p152-161

Sydsvenskan

<http://www.sydsvenskan.se/sverige/flickor-flyr-for-sina-liv-till-embla/>, hämtad 121113

Tänk om

<http://tankom.net/>, hämtad 121113

Ungdomsstyrelsen

<http://www.ungdomsstyrelsen.se/node/147>, hämtad 121119

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Hämtad: 2012-10-16.

Wikan, Unni (2004). *En fråga om heder*. Stockholm: Ordfront

Wikan, Unni (2009). *Om heder*. Göteborg: Daidalos

10 Bilagor

Fadime Sahindal- ett offer för hederskulturen

Fadime Sahindal föddes i en liten by i den kurdiska delen av Turkiet. När hon levde beskrev hon sin familj som tidigare var en stor lycklig familj som hjälptes åt och arbetade tillsammans men att alla visste sina roller. Fadime flyttade med sin familj till Sverige när hon var sju år på grund av ekonomiska skäl (Mjörnell 2005, s. 13).

Fadime har beskrivit att det till en början fungerade bra att bo i Sverige. När Fadime blev äldre, började hennes föräldrar kontrollera henne mer. Det första tecknet som tydde på att hon blev begränsad, var när hennes föräldrar inte tillät henne att leka med sina svenska vänner. Hon fick heller inte delta i några aktiviteter där det var svenskar med. Fadime var även tvungen att gå direkt hem från skolan för att hjälpa sin mor med hushållssysslorna och på så vis uppfostras till en fin flicka. Hennes föräldrar tyckte det var bra att hon fick gå i skolan för att lära sig läsa, eftersom hon blev föräldrarnas länk ut i samhället. De ansåg inte att hon behövde någon högre utbildning eftersom det inte behövs för att ta hand om barn (Mjörnell, 2005, s. 13, 16).

När Fadime kom upp i tonåren ville hennes föräldrar att hon skulle åka till Turkiet för att gifta sig med en kusin, precis som hennes systrar hade gjort. Fadime motsatte sig detta då hon ansåg att hon var för omogen och ung men även att hon själv ville välja vilken man hon skulle gifta sig med. Hennes föräldrar förklarade då för henne att hennes vilja inte var viktig utan att det handlade om att familjen skulle stå i centrum, att det är bättre att en person lider än att en hel familj lider (Mjörnell 2005, s. 19).

Fadime har beskrivit att hon levde ett dubbelliv. Detta för att tillfredsställa både den kurdiska och den svenska kulturen. Hon berättade att hon påverkades av de normer och värderingar som finns i Sverige och att hon under tonåren började tänja mer och mer på gränserna, som till exempel att komma hem senare än den utsatta tiden. Hon ville stå på egna ben och göra som hon önskade. Fadime ville inte låta någon annan styra över hennes öde, genom att bestämma vad hon skulle tycka och tänka. Hon ville utbilda sig och utvecklas som person. Hon påpekade att det förmodligen inte är något konstigt för svenskar men att det för hennes familj var helt otänkbart att hon skulle göra detta. Fadimes föräldrar ansåg att svenskar enbart drack, dansade och hade fria

sexvanor, vilket de tyckte illa om. De ansåg att svenskar var lösaktiga och saknade kultur (Mjörnell, 2005, s. 22, 25).

Fadime levde under ständigt förtryck och hot. Hon valde därför till slut att kontakta polisen för att få skydd. Hon informerade polisen om att hon levde under hot. Polisen tog henne inte på allvar och sa till henne att gå hem igen. Hon skulle säga till sin familj att de inte fick hota henne. Hon kände sig kränkt och visste inte hur hon skulle få hjälp. Hon gick vid ett senare tillfälle tillbaka till polisen och fick då hjälp av en polis som hade erfarenhet av utsatta kvinnor. Fadime fick hjälp i form av ett larpaket, eftersom det inte fanns resurser att bevaka henne. Fadime hotades och misshandlades av brodern samt hotades av fadern. Hon var rädd men ville ändå inte underkasta sig att göra som de sa, eftersom hon ville leva ett självständigt liv. Hon valde att anmäla sin bror och far. Brodern dömdes för olaga hot och misshandel och hennes far för olaga hot (Mjörnell, 2005, s. 28).

Fadime träffade en kille som inte var godkänd av familjen. Hon hade till en början ett hemligt förhållande med honom. De lämnade staden de bodde i för att komma undan Fadimes familj som ständigt hotade dem och som hade gjort klart för dem att om de stannade så skulle hon inte få leva. Männerna i släkten ringde och hotade henne och talade om för henne att hon aldrig skulle komma undan med det hon gjort. Hon visste också att om de återvände till staden hennes familj bodde i så skulle hon dö, eftersom det var information hon hade fått av familjen (Mjörnell, 2005, s. 31).

Fadime valde till slut att vända sig till massmedia för att berätta om sin situation, vilket visade sig bli hennes effektivaste skydd. Hon ville skapa debatter kring sin situation för att uppmärksamma samhället på att hedersvåld och förtryck mot kvinnor förekommer och att samhället måste agera (Mjörnell, 2005, s. 35).

Det var Fadimes lillebror som fick uppgiften att ta Fadimes liv. Han var enda sonen i familjen och omyndig och skulle därför få ett kortare straff. Som lillebror i familjen var hans uppgift att se till att hans systrar höll sig inom kulturens ramar. När Fadime inte gjorde detta blev hoten från hennes lillebror allt allvarligare (Mjörnell, 2005, s. 38).

Fadime Sahindal mördades av sin far den 21 januari 2002. Fadern skrek på kurdiska till Fadime ”du har förstört min familj, hora”, samtidigt som han sköt sin dotter (Broberg & Eriksson, 2012, S9). Fadimes pappa sa till polisen, efter det att han skjutit henne, att dottern var en hora men att nu var problemet löst (Wikan, 2004, s. 19).

Intervjuguide

Definition

- Hedersrelaterat våld/ hederskultur

Socialtjänstens arbete

- Berätta om ert arbete och vad ni gör?
- Preventivt arbete?
- Arbetets gång- hur arbetar ni, finns det en struktur att följa i dessa ärenden?
- Anser ni att det finns tillräckligt med resurser och kunskap idag om hedersrelaterat våld?
- Hur ser kunskapsläget ut i hedersrelaterat våld- utbildning?
- Hur hanterar ni familjens roll?
- Diskuterar ni problematiken i arbetslaget och hur man ska arbeta med det?
- Utbildning i ämnet?
- Vilka svårigheter ser ni med arbetet med hedersrelaterat våld?

Bemötande

- Hur bemöter ni resterande familjemedlemmar samt personen som blivit utsatt för hederskulturen?
- Eller bemöter ni inte alls familjen med anledning av hotbilden?
- Är det olika beroende på socialsekreterare?

Projekttitel: Hedersrelaterat våld

Vi är två studenter på Socionomprogrammet, Lunds Universitet, som under höstterminen 2012 ska skriva vårt examensarbete, 15 p.

Syftet med studien är att se hur man i Malmö Stad arbetar med ärenden som det förekommer hedersrelaterat våld i. Hur bemöter man individen som har utsatts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld samt hur bemöts familjen. Är problematiken så stor att det inte går att arbeta med familjen. Sedan kommer vi även undersöka om man arbetar preventivt i dessa frågor. Vi anser att denna studie är viktigt eftersom det sker ofta i vårt samhälle att individer utsätts för hedersrelaterat våld. Den erfarenheten vi har fått av hedersrelaterat våld är att kunskapen i allmänhet är relativt låg. Vi vill undersöka och se hur man arbetar med detta i Malmö stad och då främst på socialtjänster. Intervjun beräknas ta cirka 30 minuter och genomförs av Lina Berg och Elisabet Wolder.

Med Din tillåtelse vill vi gärna spela in intervjun på band. Inspelningen kommer att **förvaras inlåst så att ingen obehörig kan ta del av den**. Efter att arbetet har slutförts kommer materialet att förstöras.

Deltagandet är helt **frivilligt och Du kan avbryta när som helst utan att ange någon orsak**. Resultatet av vår studie kommer att redovisas så **att Du inte kan identifieras**.

Om Du har några frågor eller vill veta mer ring eller skriv gärna till oss.

Med vänlig hälsning,

Namn; Lina

Namn; Elisabet

Handledares namn; Anders

Universitetslektor

Samtyckesblankett

Jag har tagit del av informationen om studien om hedersrelaterat våld.

Jag har också tagit del av informationen att deltagandet är frivilligt och att jag kan avbryta när som helst utan att ange någon orsak.

Härmed ger jag mitt samtycke till att bli intervjuad och att intervjun spelas in på band.

Ort, datum

Underskrift

Telefonnummer